

Projekt z dnia 15 czerwca 2021 r.

USTAWA

z dnia 2021 r.

o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych

Art. 1. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1426, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 5a po pkt 14 dodaje się pkt 14a w brzmieniu:

„14a) alternatywnej spółce inwestycyjnej – oznacza to alternatywną spółkę inwestycyjną, o której mowa w art. 8a ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz. U. z 2020 r. poz. 95, 695 i 2320);”
- 2) w art. 14:
 - a) w ust. 3:
 - w pkt 13 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 14 w brzmieniu:

„14) pobranych zaliczek na podatek dochodowy i zryczałtowanego podatku dochodowego, które nie zostały przekazane na rachunek urzędu skarbowego na podstawie art. 26eb ust. 1.”;
- 3) w art. 26e:
 - a) w ust. 3d wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„W przypadku podatników, o których mowa w ust. 3a odliczenie kosztów kwalifikowanych wskazanych w ust. 3a oraz 100% kosztów wskazanych w ust. 2 pkt 2–5 i ust. 2a–3:”
 - b) w ust. 3e pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:
 - „1) kosztów wskazanych w ust. 3a oraz 100% kosztów wskazanych w ust. 2 pkt 2–4a i ust. 2a–3, w przypadku, o którym mowa w art. 4 ust. 1 lit. i rozporządzenia nr 651/2014,
 - 2) 100% kosztów wskazanych w ust. 2 pkt 5, w przypadku, o którym mowa w art. 4 ust. 1 lit. 1 rozporządzenia nr 651/2014”

c) w ust. 3f pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1) kosztów wskazanych w ust. 3a oraz 100% kosztów wskazanych w ust. 2 pkt 2-4a i ust. 2a-3, nie może przekroczyć dwukrotności kwot wymienionych w art. 4 ust. 1 lit. i rozporządzenia nr 651/2014;

2) 100% kosztów wskazanych w ust. 2 pkt 5, nie może przekroczyć dwukrotności kwoty wymienionej w art. 4 ust. 1 lit. 1 rozporządzenia nr 651/2014.”,

d) w ust. 7 pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1) w przypadku podatników, o których mowa w ust. 3a – 200% kosztów, o których mowa w ust. 2-3a;

2) w przypadku pozostałych podatników – 100% kosztów, o których mowa w ust. 2 pkt 2–5 i ust. 2a–3, oraz 200% kosztów, o których mowa w ust. 2 pkt 1–1a.”,

e) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Odliczenia dokonuje się w zeznaniu za rok podatkowy, w którym poniesiono koszty kwalifikowane. W przypadku gdy podatnik poniósł za rok podatkowy stratę albo wielkość dochodu podatnika jest niższa od kwoty przysługujących mu odliczeń, odliczenia - odpowiednio w całej kwocie lub w pozostałej części - dokonuje się w zeznaniach za kolejno następujące po sobie sześć lat podatkowych następujących bezpośrednio po roku, w którym podatnik skorzystał lub miał prawo skorzystać z odliczenia. Dokonując odliczenia, o którym mowa w zdaniu drugim, uwzględnia się kwoty pomniejszych, o których mowa w art. 26eb ust. 1.”,

f) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Przepisu ust. 8 zdanie drugie i trzecie nie stosuje się, jeżeli podatnik wykaże w zeznaniu kwotę przysługującą mu zgodnie z art. 26ea.”;

4) po art. 26ea dodaje się art. 26eb w brzmieniu:

„Art. 26eb. 1. Podatnik będący płatnikiem, który poniósł za rok podatkowy stratę lub osiągnął dochód niższy od kwoty przysługującego w roku podatkowym odliczenia na podstawie art. 26e, może pomniejszyć kwotę podlegających przekazaniu na rachunek urzędu skarbowego zaliczek na podatek dochodowy oraz zryczałtowanego podatku dochodowego wskazanych w ust. 2, o:

1) iloczyn najniższej stawki podatkowej określonej w skali, o której mowa w art. 27 ust. 1, oraz nieodliczonego na podstawie art. 26e odliczenia – w przypadku podatnika opodatkowanego według zasad określonych w art. 27 ust. 1, albo

2) 19% nieodliczonego na podstawie art. 26e odliczenia – w przypadku podatnika opodatkowanego według zasad określonych w art. 30c.

2. Przepis ust. 1 ma zastosowanie do zaliczek na podatek dochodowy i zryczałtowanego podatku dochodowego, o których mowa w art. 31 oraz art. 41 ust. 1 i 4, pobranych od dochodów (przychodów) osób fizycznych, z tytułu:

- 1) stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej, spółdzielczego stosunku pracy oraz wypłacanego przez podatnika zasiłku pieniężnego z ubezpieczenia społecznego;
- 2) wykonywania usług na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło;
- 3) praw autorskich.

3. Przez osoby fizyczne, o których mowa w ust. 2, rozumie się osoby fizyczne bezpośrednio zaangażowane w prace badawczo-rozwojowe, których czas:

- a) pracy przeznaczony na realizację działalności badawczo-rozwojowej pozostający w ogólnym czasie pracy w danym miesiącu wynosi co najmniej 50 %, lub
- b) przeznaczony na wykonanie usługi w zakresie działalności badawczo-rozwojowej na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło w danym miesiącu, pozostający w całości czasu przeznaczonego na wykonanie tej usługi wynosi co najmniej 50%.

4. Uprawnienie do pomniejszenia, o którym mowa w ust. 1, przysługuje począwszy od miesiąca następującego bezpośrednio po miesiącu, w którym podatnik złożył zeznanie, o którym mowa w art. 45 ust. 1 lub ust. 1a pkt 2, do końca roku podatkowego, w którym zostało złożone to zeznanie.

5. Przepisy ust. 1–4 nie mają zastosowania do:

- 1) zaliczek przekazywanych na zasadach określonych w art. 38 ust. 2–2c;
- 2) podatnika, któremu przysługuje kwota określona w art. 26ea.

6. Jeżeli podatnik utracił prawo do odliczenia, o którym mowa w ust. 1, dolicza kwoty poprzednio odliczone w zeznaniu podatkowym składanym za rok podatkowy, w którym utracił to prawo.”;

5) po art. 26g dodaje się art. 26ga w brzmieniu:

„Art. 26ga. 1. Podatnik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą może odliczyć od podstawy obliczenia podatku, ustalonej zgodnie z art. 26 ust. 1 lub art. 30c ust. 2, kwotę stanowiącą 30% sumy kosztów produkcji próbnej nowego produktu i

wprowadzenia na rynek nowego produktu, przy czym wysokość odliczenia nie może w roku podatkowym przekroczyć 10% dochodu osiągniętego z pozarolniczej działalności gospodarczej.

2. Przez produkt rozumie się produkt, z wyłączeniem usługi, w rozumieniu przepisów ustawy o rachunkowości.

3. Przez produkcję próbną nowego produktu rozumie się etap rozruchu technologicznego produkcji niewymagający dalszych prac projektowo-konstrukcyjnych lub inżynierskich, którego celem jest wykonanie prób i testów przed uruchomieniem procesu produkcji nowego produktu, powstałego w wyniku prowadzenia przez podatnika prac badawczo-rozwojowych, przy czym etap rozruchu technologicznego obejmuje okres od momentu poniesienia pierwszego kosztu związanego z tym etapem do momentu rozpoczęcia produkcji nowego produktu.

4. Przez wprowadzenie na rynek nowego produktu rozumie się działania podejmowane w celu przygotowania dokumentacji służącej uzyskaniu w odniesieniu do produktu powstałego w wyniku prowadzenia przez podatnika prac badawczo-rozwojowych certyfikatów i zezwoleń umożliwiających skierowanie produktu do sprzedaży.

5. Za koszty produkcji próbnej nowego produktu uznaje się:

- 1) cenę nabycia, o której mowa w art. 22g ust. 3, lub koszt wytworzenia, o którym mowa w art. 22g ust. 4, fabrycznie nowych środków trwałych niezbędnych do uruchomienia produkcji próbnej nowego produktu, zaliczonych do grupy 3–6 i 8 Klasyfikacji;
- 2) wydatki na ulepszenie, o których mowa w art. 22g ust. 17, poniesione w celu dostosowania środka trwałego, zaliczonego do grupy 3–6 i 8 Klasyfikacji, do uruchomienia produkcji próbnej nowego produktu;
- 3) koszty nabycia materiałów i surowców nabytych wyłącznie w celu produkcji próbnej nowego produktu.

6. Do kosztów wprowadzenia na rynek nowego produktu zalicza się koszty:

- 1) badań, ekspertyz, przygotowania dokumentacji niezbędnej do uzyskania certyfikatu, homologacji, znaku CE, znaku bezpieczeństwa, uzyskania lub utrzymania zezwolenia na obrót lub innych obowiązkowych dokumentów lub oznakowań związanych z dopuszczeniem do obrotu lub użytkowania oraz koszty opłat pobieranych w celu ich uzyskania, odnowienia lub przedłużenia;

- 2) badania cyklu życia produktu;
- 3) systemu weryfikacji technologii środowiskowych (ETV).

7. Koszty produkcji próbnej nowego produktu i wprowadzenia na rynek nowego produktu pomniejsza się o podatek od towarów i usług, z wyjątkiem przypadków, gdy zgodnie z odrębnymi przepisami podatek od towarów i usług nie stanowi podatku naliczonego albo podatnikowi nie przysługuje obniżenie kwoty należnego podatku o podatek naliczony albo zwrot różnicy podatku w rozumieniu ustawy o podatku od towarów i usług.

8. W przypadku skorzystania z odliczenia kosztów produkcji próbnej nowego produktu, o których mowa w ust. 5 pkt 1 i 2, przepisu art. 23 ust. 1 pkt 45 nie stosuje się.

9. Odliczenie przysługuje, jeżeli koszty produkcji próbnej nowego produktu lub wprowadzenia na rynek nowego produktu:

- 1) zostały faktycznie poniesione w roku podatkowym, za który jest dokonywane odliczenie;
- 2) nie zostały podatnikowi zwrócone w jakiegokolwiek formie lub nie zostały odliczone od podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym.

10. Podatnikowi, który w roku podatkowym korzysta ze zwolnień podatkowych, o których mowa w art. 21 ust. 1 pkt 63a lub 63b, prawo do odliczenia przysługuje jedynie w odniesieniu do kosztów produkcji próbnej nowego produktu lub wprowadzenia na rynek nowego produktu, które nie są przez podatnika uwzględniane w kalkulacji dochodu zwolnionego z podatku na podstawie tych przepisów.

11. Odliczenia dokonuje się w zeznaniu za rok podatkowy, w którym poniesiono koszty produkcji próbnej nowego produktu lub wprowadzenia na rynek nowego produktu. W przypadku gdy podatnik poniósł za rok podatkowy stratę albo wielkość dochodu podatnika jest niższa od kwoty przysługujących mu odliczeń, odliczenia □ odpowiednio w całej kwocie lub w pozostałej części □ dokonuje się w zeznaniach za kolejno następujące po sobie dwa lata podatkowe następujące bezpośrednio po roku, w którym podatnik skorzystał lub miał prawo skorzystać z odliczenia.

12. Podatnik korzystający z odliczenia wykazuje w zeznaniu poniesione koszty produkcji próbnej nowego produktu i wprowadzenia na rynek nowego produktu podlegające odliczeniu.”;

6) Art. 26hc. 1. Podatnik może odliczyć od podstawy obliczenia podatku, ustalonej zgodnie z art. 26 ust. 1 lub art. 30c ust. 2, kwotę stanowiącą 50% wydatków poniesionych na nabycie lub objęcie udziałów (akcji) w:

- 1) alternatywnej spółce inwestycyjnej lub
- 2) spółce kapitałowej, w której alternatywna spółka inwestycyjna:
 - a) posiada co najmniej 5% udziałów (akcji),
 - b) będzie posiadała co najmniej 5% udziałów (akcji) w wyniku nabycia lub objęcia udziałów (akcji) w tej spółce w okresie 90 dni od dnia nabycia lub objęcia udziałów (akcji) w spółce kapitałowej przez podatnika

– do wysokości nieprzekraczającej 250 000 zł w roku podatkowym.

2. Odliczenie przysługuje, jeżeli są spełnione łącznie następujące warunki:

- 1) udziałowcem (akcjonariuszem) alternatywnej spółki inwestycyjnej jest podmiot, który nabył lub objął udziały (akcje) w alternatywnej spółce inwestycyjnej sfinansowane w całości lub części ze środków europejskich w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305), niemających charakteru bezzwrotnego, przeznaczonych na inwestycje venture capital w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) podatnik zawarł z alternatywną spółką inwestycyjną umowę inwestycyjną regulującą prawa i obowiązki alternatywnej spółki inwestycyjnej oraz podatnika wynikające z nabycia przez podatnika udziałów (akcji) w alternatywnej spółce inwestycyjnej lub wspólnej inwestycji alternatywnej spółki inwestycyjnej oraz podatnika w spółkę kapitałową, w której alternatywna spółka inwestycyjna nabędzie lub obejmie co najmniej 5% udziałów (akcji);
- 3) w okresie 2 lat poprzedzających dzień pierwszego objęcia lub nabycia udziałów (akcji) w alternatywnej spółce inwestycyjnej lub w spółce kapitałowej, o których mowa w ust. 1, ta alternatywna spółka inwestycyjna i spółka kapitałowa nie była z podatnikiem podmiotem powiązany w rozumieniu art. 23m ust. 1 pkt 4;
- 4) podatnik będzie posiadał udziały (akcje), o których mowa w ust. 1, przez nieprzerwany okres co najmniej 24 miesiące.

3. Odliczenia dokonuje się w zeznaniu za rok podatkowy, w którym poniesiono wydatki.

4. W przypadku niespełnienia warunku, o którym mowa w ust. 2 pkt 4, podatnik jest obowiązany doliczyć odpowiednio kwoty poprzednio odliczone do dochodu za rok

podatkowy, w którym nastąpiło zbycie udziałów (akcji) w alternatywnej spółce inwestycyjnej lub w spółce kapitałowej.

7) w art. 30ca:

a) po ust. 7 dodaje się ust. 7a w brzmieniu:

„7a. Dochód z kwalifikowanego prawa własności intelektualnej, ustalony zgodnie z ust. 7, może być pomniejszony o koszty kwalifikowane, o których mowa w art. 26e, które doprowadziły do wytworzenia, rozwinięcia lub ulepszenia przez podatnika tego prawa. Przepis art. 26e stosuje się odpowiednio.”;

b) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Do ustalenia dochodów (strat), o których mowa w ust. 7 pkt 3, przepis art. 23o i art. 23p stosuje się odpowiednio.”;

8) po art. 52ja dodaje się art. 52jb w brzmieniu:

„Art. 52jb. 1. Podatnik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą może odliczyć od podstawy obliczenia podatku, ustalonej zgodnie z art. 26 ust. 1 lub art. 30c ust. 2, kwotę stanowiącą 50% kosztów uzyskania przychodów poniesionych w roku podatkowym na robotyzację, przy czym kwota odliczenia nie może przekraczać kwoty dochodu uzyskanego przez podatnika w roku podatkowym z pozarolniczej działalności gospodarczej.

2. Za koszty uzyskania przychodów poniesione na robotyzację uznaje się:

1) koszty nabycia fabrycznie nowych:

a) robotów przemysłowych,

b) maszyn i urządzeń peryferyjnych do robotów przemysłowych funkcjonalnie z nimi związanych,

c) maszyn, urządzeń oraz innych rzeczy, funkcjonalnie związanych z robotami przemysłowymi, służących zapewnieniu ergonomii oraz bezpieczeństwa pracy w odniesieniu do stanowisk pracy, gdzie zachodzi interakcja człowieka z robotem przemysłowym, w szczególności czujników, sterowników, przekaźników, zamków bezpieczeństwa, barier fizycznych (ogrodzenia, osłony), czy optoelektronicznych urządzeń ochronnych (kurtyny świetlne, skanery obszarowe),

- d) maszyn, urządzeń lub systemów służących do zdalnego zarządzania, diagnozowania, monitorowania, lub serwisowania robotów przemysłowych, w szczególności czujników i kamer,
 - e) urządzeń do interakcji pomiędzy człowiekiem a maszyną do robotów przemysłowych;
- 2) koszty nabycia wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do poprawnego uruchomienia i przyjęcia do używania robotów przemysłowych oraz innych środków trwałych wymienionych w pkt 1;
 - 3) koszty nabycia usług szkoleniowych dotyczących robotów przemysłowych oraz innych środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, o których mowa w pkt 1 i 2;
 - 4) opłaty, o których mowa w art. 23b ust. 1, ustalone w umowie leasingu, o którym mowa w art. 23f, dotyczącej robotów przemysłowych oraz innych środków trwałych wymienionych w pkt 1, jeżeli po upływie podstawowego okresu umowy leasingu finansujący przenosi na korzystającego własność tych środków trwałych.

3. Przez robota przemysłowego rozumie się automatycznie sterowaną, programowalną, wielozadaniową i stacjonarną lub mobilną maszynę, o co najmniej 3 stopniach swobody, posiadającą właściwości manipulacyjne bądź lokomocyjne dla zastosowań przemysłowych, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) wymienia dane w formie cyfrowej z urządzeniami sterującymi i diagnostycznymi lub monitorującymi w celu zdalnego: sterowania, programowania, monitorowania lub diagnozowania;
- 2) jest połączona z systemami teleinformatycznymi, usprawniającymi procesy produkcyjne podatnika, w szczególności z systemami zarządzania produkcją, planowania lub projektowania produktów;
- 3) jest monitorowana za pomocą czujników, kamer lub innych podobnych urządzeń;
- 4) jest zintegrowana z innymi maszynami w cyklu produkcyjnym podatnika.

4. Przez maszyny i urządzenia peryferyjne do robotów przemysłowych funkcjonalnie z nimi związane rozumie się, w szczególności:

- 1) jednostki liniowe zwiększające swobodę ruchu;
- 2) pozycjonery jedno- i wieloosiowe;
- 3) tory jezdne;
- 4) słupowysięgniki;

- 5) obrotniki;
- 6) nastawniki;
- 7) stacje czyszczące;
- 8) złącza kolizyjne;
- 9) efektory końcowe do interakcji robota z otoczeniem służące do:
 - a) nakładania powłok, malowania, lakierowania, dozowania, klejenia, uszczelniania, spawania, cięcia w tym cięcia laserowego, zaginania, gratowania, śrutowania, piaskowania, szlifowania, polerowania, czyszczenia, szczotkowania, drasowania, wykańczania powierzchni, murowania, odlewania ciśnieniowego, lutowania, zgrzewania, klinczowania, wiercenia, handlingu, w tym manipulacji, przenoszenia i montażu, ładowania i rozładowania, pakowania, gwoźdżenia, paletyzacji i depaletyzacji, sortowania, mieszania, testowania i wykonywania pomiarów,
 - b) obsługi maszyn: frezarek, wtryskarek, giętarek, robodrilli, wiertarek, tokarek, wrzecion, zginarek i zawijarek, wycinarek, walcarek, przecinarek, szlifierek, wytaczarek, ciągnarek, drukarek, pras i wyoblarek.

5. Odliczenie, o którym mowa w ust. 1, ma zastosowanie do kosztów uzyskania przychodów poniesionych na robotyzację w latach 2022–2026.

6. Podatnik, który zbył środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne wymienione w ust. 2 pkt 1 i 2 przed końcem okresu ich amortyzacji, lub w przypadku umowy leasingu, o którym mowa w art. 23f, przed końcem podstawowego okresu umowy leasingu, jest obowiązany w zeznaniu składanym za rok podatkowy, w którym nastąpiło to zbycie, do zwiększenia podstawy obliczenia podatku o kwotę odliczeń uprzednio dokonanych na podstawie ust. 1.

7. W zakresie nieuregulowanym w niniejszym artykule, do odliczenia kosztów uzyskania przychodów poniesionych na robotyzację stosuje się odpowiednio przepisy art. 26e ust. 3k, 5, 6, 8 i 10, art. 26f oraz art. 26g.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2020, poz. 1406, z późn. zm,)) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 12:
 - a) w ust. 4:
 - w pkt 28 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 29 w brzmieniu:

„29) pobranych zaliczek na podatek dochodowy i zryczałtowanego podatku dochodowego, które nie zostały przekazane na rachunek urzędu skarbowego na podstawie art. 18db ust. 1.”;

2) w art. 17 w ust. 1 w pkt 58a wyrazy „10%” zastępuje się wyrazami „5%”;

3) w art. 18d:

a) w ust. 3d wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„W przypadku podatników, o których mowa w ust. 3a, odliczenie kosztów kwalifikowanych wskazanych w ust. 3a oraz 100% kosztów wskazanych w ust. 2 pkt 2–5 i ust. 2a–3:”;

b) w ust. 3e pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1) kosztów wskazanych w ust. 3a oraz 100% kosztów wskazanych w ust. 2 pkt 2–4a i ust. 2a–3, w przypadku, o którym mowa w art. 4 ust. 1 lit. i rozporządzenia nr 651/2014,

2) 100% kosztów wskazanych w ust. 2 pkt 5, w przypadku, o którym mowa w art. 4 ust. 1 lit. i rozporządzenia nr 651/2014”;

c) w ust. 3f pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1) kosztów wskazanych w ust. 3a oraz 100% kosztów wskazanych w ust. 2 pkt 2–4ai ust. 2a–3, nie może przekroczyć dwukrotności kwot wymienionych w art. 4 ust. 1 lit. i rozporządzenia nr 651/2014;

2) 100% kosztów wskazanych w ust. 2 pkt 5, nie może przekroczyć dwukrotności kwoty wymienionej w art. 4 ust. 1 lit. i rozporządzenia nr 651/2014.”;

d) w ust. 7 pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1) w przypadku podatników, o których mowa w ust. 3a - 200% kosztów, o których mowa w ust. 2-3a;

2) w przypadku pozostałych podatników - 100% kosztów, o których mowa w ust. 2 pkt 2–5 i ust. 2a–3, oraz 200% kosztów, o których mowa w ust. 2 pkt 1–1a.”;

e) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Odliczenia dokonuje się w zeznaniu za rok podatkowy, w którym poniesiono koszty kwalifikowane. W przypadku gdy podatnik poniósł za rok podatkowy stratę albo wielkość dochodu podatnika jest niższa od kwoty przysługujących mu odliczeń, odliczenia - odpowiednio w całej kwocie lub w pozostałej części - dokonuje się w zeznaniach za kolejno następujące po sobie sześć lat podatkowych następujących bezpośrednio po roku, w którym podatnik skorzystał lub miał prawo skorzystać z

odliczenia. Dokonując odliczenia, o którym mowa w zdaniu drugim, uwzględnia się kwoty pomniejszych, o których mowa w art. 18db ust. 1.”,

f) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Przepisu ust. 8 zdanie drugie i trzecie nie stosuje się, jeżeli podatnik wykaże w zeznaniu kwotę przysługującą mu zgodnie z art. 18da.”;

4) po art. 18da dodaje się art. 18db-dc w brzmieniu:

„Art. 18db. 1. Podatnik będący płatnikiem, uzyskujący przychody inne niż przychody z zysków kapitałowych, który poniósł za rok podatkowy stratę albo osiągnął dochód niższy od kwoty przysługującego w roku podatkowym odliczenia na podstawie art. 18d, może pomniejszyć kwotę podlegających przekazaniu na rachunek urzędu skarbowego zaliczek na podatek dochodowy oraz zryczałtowanego podatku dochodowego wskazanych w ust. 2, o iloczyn kwoty nieodliczonej i stawki podatku obowiązującej tego podatnika w danym roku podatkowym.

2. Przepis ust. 1 ma zastosowanie do zaliczek na podatek dochodowy i zryczałtowanego podatku dochodowego, o których mowa w art. 31 oraz art. 41 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, pobranych od dochodów (przychodów) osób fizycznych, z tytułu:

- 1) stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej, spółdzielczego stosunku pracy oraz wypłacanego przez podatnika zasiłku pieniężnego z ubezpieczenia społecznego;
- 2) wykonywania usług na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło;
- 3) praw autorskich.

3. Przez osoby fizyczne, o których mowa w ust. 2, rozumie się osoby fizyczne bezpośrednio zaangażowane w prace badawczo-rozwojowe, których czas:

- a) pracy przeznaczony na realizację działalności badawczo-rozwojowej pozostający w ogólnym czasie pracy w danym miesiącu wynosi co najmniej 50 %, lub
- b) przeznaczony na wykonanie usługi w zakresie działalności badawczo-rozwojowej na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło w danym miesiącu, pozostający w całości czasu przeznaczonego na wykonanie tej usługi wynosi co najmniej 50%.

4. Uprawnienie do pomniejszenia, o którym mowa w ust. 1 przysługuje począwszy od miesiąca następującego bezpośrednio po miesiącu, w którym podatnik złożył zeznanie,

o którym mowa w art. 27 ust. 1, do końca roku podatkowego, w którym zostało złożone to zeznanie.

5. Przepisy ust. 1–4 nie mają zastosowania do:

- 1) zaliczek przekazywanych na zasadach określonych w art. 38 ust. 2–2c ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych;
- 2) podatnika, któremu przysługuje kwota określona w art. 18da.

6. Jeżeli podatnik utracił prawo do odliczenia, o którym mowa w ust. 1, dolicza kwoty poprzednio odliczone w zeznaniu podatkowym składanym za rok podatkowy, w którym utracił to prawo.

Art. 18dc. 1. Podatnik uzyskujący przychody inne niż przychody z zysków kapitałowych odlicza od podstawy opodatkowania, ustalonej zgodnie z art. 18, kwotę stanowiącą 30% sumy kosztów produkcji próbnej nowego produktu i wprowadzenia na rynek nowego produktu, przy czym wysokość odliczenia nie może w roku podatkowym przekroczyć 10% dochodu osiągniętego z innych źródeł przychodów niż z zysków kapitałowych.

2. Przez produkt rozumie się produkt, z wyłączeniem usługi, w rozumieniu przepisów ustawy o rachunkowości.

3. Przez produkcję próbną nowego produktu rozumie się etap rozruchu technologicznego produkcji niewymagający dalszych prac projektowo-konstrukcyjnych lub inżynierskich, którego celem jest wykonanie prób i testów przed uruchomieniem procesu produkcji nowego produktu, powstałego w wyniku prowadzenia przez podatnika prac badawczo-rozwojowych, przy czym etap rozruchu technologicznego obejmuje okres od momentu poniesienia pierwszego kosztu związanego z tym etapem do momentu rozpoczęcia produkcji nowego produktu.

4. Przez wprowadzenie na rynek nowego produktu rozumie się działania podejmowane w celu przygotowania dokumentacji służącej uzyskaniu w odniesieniu do produktu powstałego w wyniku prowadzenia przez podatnika prac badawczo-rozwojowych certyfikatów i zezwoleń umożliwiających skierowanie produktu do sprzedaży.

5. Za koszty produkcji próbnej nowego produktu uznaje się:

- 1) cenę nabycia, o której mowa w art. 16g ust. 3, lub koszt wytworzenia, o którym mowa w art. 16g ust. 4, fabrycznie nowych środków trwałych niezbędnych do

uruchomienia produkcji próbnej nowego produktu, zaliczonych do grupy 3–6 i 8 Klasyfikacji;

- 2) wydatki na ulepszenie, o których mowa w art. 16g ust. 13, poniesione w celu dostosowania środka trwałego, zaliczonego do grupy 3–6 i 8 Klasyfikacji, do uruchomienia produkcji próbnej nowego produktu;
- 3) koszty nabycia materiałów i surowców nabytych wyłącznie w celu produkcji próbnej nowego produktu.

6. Do kosztów wprowadzenia na rynek nowego produktu zalicza się koszty:

- 1) badań, ekspertyz, przygotowania dokumentacji niezbędnej do uzyskania certyfikatu, homologacji, znaku CE, znaku bezpieczeństwa, uzyskania lub utrzymania zezwolenia na obrót lub innych obowiązkowych dokumentów lub oznakowań związanych z dopuszczeniem do obrotu lub użytkowania oraz koszty opłat pobieranych w celu ich uzyskania, odnowienia lub przedłużenia;
- 2) badania cyklu życia produktu;
- 3) systemu weryfikacji technologii środowiskowych (ETV).

7. Koszty produkcji próbnej nowego produktu i wprowadzenia na rynek nowego produktu pomniejsza się o podatek od towarów i usług, z wyjątkiem przypadków, gdy zgodnie z odrębnymi przepisami podatek od towarów i usług nie stanowi podatku naliczonego albo podatnikowi nie przysługuje obniżenie kwoty należnego podatku o podatek naliczony albo zwrot różnicy podatku w rozumieniu ustawy o podatku od towarów i usług.

8. W przypadku skorzystania z odliczenia do kosztów produkcji próbnej nowego produktu, o których mowa w ust. 5 pkt 1 i 2, przepisu art. 16 ust. 1 pkt 48 nie stosuje się.

9. Odliczenie przysługuje, jeżeli koszty produkcji próbnej nowego produktu lub wprowadzenia na rynek nowego produktu:

- 1) zostały faktycznie poniesione w roku podatkowym, za który jest dokonywane odliczenie;
- 2) nie zostały podatnikowi zwrócone w jakiegokolwiek formie lub nie zostały odliczone od podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym.

10. Podatnikowi, który w roku podatkowym korzysta ze zwolnień podatkowych, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 34 lub 34a, prawo do odliczenia przysługuje jedynie w odniesieniu do kosztów produkcji próbnej nowego produktu lub wprowadzenia na rynek

nowego produktu, które nie są przez podatnika uwzględniane w kalkulacji dochodu zwolnionego z podatku na podstawie tych przepisów.

11. Odliczenia dokonuje się w zeznaniu za rok podatkowy, w którym poniesiono koszty produkcji próbnej nowego produktu lub wprowadzenia na rynek nowego produktu. W przypadku gdy podatnik poniósł za rok podatkowy stratę albo wielkość dochodu podatnika jest niższa od kwoty przysługujących mu odliczeń, odliczenia - odpowiednio w całej kwocie lub w pozostałej części - dokonuje się w zeznaniach za kolejno następujące po sobie dwa lata podatkowe następujące bezpośrednio po roku, w którym podatnik skorzystał lub miał prawo skorzystać z odliczenia.

12. Podatnik korzystający z odliczenia wykazuje w zeznaniu poniesione koszty produkcji próbnej nowego produktu i wprowadzenia na rynek nowego produktu podlegające odliczeniu.”;

5) w art. 24d:

a) po ust. 7 dodaje się ust. 7a w brzmieniu:

„7a. Dochód z kwalifikowanego prawa własności intelektualnej ustalony zgodnie z ust. 7 może być pomniejszony o koszty kwalifikowane, o których mowa w art. 18d, które doprowadziły do wytworzenia, rozwinięcia lub ulepszenia przez podatnika tego prawa. Przepis art. 18d stosuje się odpowiednio.”,

b) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Do ustalenia dochodów (strat), o których mowa w ust. 7 pkt 3, przepis art. 11c i art. 11d stosuje się odpowiednio.”;

6) po art. 38ea dodaje się art. 38eb w brzmieniu:

„Art. 38eb. 1. Podatnik uzyskujący przychody inne niż przychody z zysków kapitałowych może odliczyć od podstawy opodatkowania, ustalonej zgodnie z art. 18, kwotę stanowiącą 50% kosztów uzyskania przychodów poniesionych w roku podatkowym na robotyzację, przy czym kwota odliczenia nie może przekraczać kwoty dochodu uzyskanego przez podatnika w roku podatkowym z przychodów innych niż przychody z zysków kapitałowych.

2. Za koszty uzyskania przychodów poniesione na robotyzację uznaje się:

1) koszty nabycia fabrycznie nowych:

a) robotów przemysłowych,

b) maszyn i urządzeń peryferyjnych do robotów przemysłowych funkcjonalnie z nimi związanych,

- c) maszyn, urządzeń oraz innych rzeczy, funkcjonalnie związanych z robotami przemysłowymi, służących zapewnieniu ergonomii oraz bezpieczeństwa pracy w odniesieniu do stanowisk pracy, gdzie zachodzi interakcja człowieka z robotem przemysłowym, w szczególności czujników, sterowników, przekaźników, zamków bezpieczeństwa, barier fizycznych (ogrodzenia, osłony), czy optoelektronicznych urządzeń ochronnych (kurtyny świetlne, skanery obszarowe),
 - d) maszyn, urządzeń lub systemów służących do zdalnego zarządzania, diagnozowania, monitorowania, lub serwisowania robotów przemysłowych, w szczególności czujników i kamer,
 - e) urządzeń do interakcji pomiędzy człowiekiem a maszyną do robotów przemysłowych;
- 2) koszty nabycia wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do poprawnego uruchomienia i przyjęcia do używania robotów przemysłowych oraz innych środków trwałych wymienionych w pkt 1;
 - 3) koszty nabycia usług szkoleniowych dotyczących robotów przemysłowych oraz innych środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, o których mowa w pkt 1 i 2;
 - 4) opłaty, o których mowa w art. 17b ust. 1, ustalone w umowie leasingu, o którym mowa w art. 17f, dotyczącej robotów przemysłowych oraz innych środków trwałych wymienionych w pkt 1, jeżeli po upływie podstawowego okresu umowy leasingu finansujący przenosi na korzystającego własność tych środków trwałych.

3. Przez robota przemysłowego rozumie się automatycznie sterowaną, programowalną, wielozadaniową i stacjonarną lub mobilną maszynę, o co najmniej 3 stopniach swobody, posiadającą właściwości manipulacyjne bądź lokomocyjne dla zastosowań przemysłowych, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) wymienia dane w formie cyfrowej z urządzeniami sterującymi i diagnostycznymi lub monitorującymi w celu zdalnego: sterowania, programowania, monitorowania lub diagnozowania;
- 2) jest połączona z systemami teleinformatycznymi, usprawniającymi procesy produkcyjne podatnika, w szczególności z systemami zarządzania produkcją, planowania lub projektowania produktów;
- 3) jest monitorowana za pomocą czujników, kamer lub innych podobnych urządzeń;

4) jest zintegrowana z innymi maszynami w cyklu produkcyjnym podatnika.

4. Przez maszyny i urządzenia peryferyjne do robotów przemysłowych funkcjonalnie z nimi związane rozumie się, w szczególności:

- 1) jednostki liniowe zwiększające swobodę ruchu;
- 2) pozycjonery jedno- i wieloosiowe;
- 3) tory jezdne;
- 4) słupowysięgniki;
- 5) obrotniki;
- 6) nastawniki;
- 7) stacje czyszczące;
- 8) złącza kolizyjne;
- 9) efektory końcowe do interakcji robota z otoczeniem służące do:
 - a) nakładania powłok, malowania, lakierowania, dozowania, klejenia, uszczelniania, spawania, cięcia w tym cięcia laserowego, zaginania, gratowania, śrutowania, piaskowania, szlifowania, polerowania, czyszczenia, szczotkowania, drasowania, wykańczania powierzchni, murowania, odlewania ciśnieniowego, lutowania, zgrzewania, klinczowania, wiercenia, handlingu, w tym manipulacji, przenoszenia i montażu, ładowania i rozładowania, pakowania, gwoźdżenia, paletyzacji i depaletyzacji, sortowania, mieszania, testowania, wykonywania pomiarów,
 - b) obsługi maszyn: frezarek, wtryskarek, giętarek, robodrilli, wiertarek, tokarek, wrzecion, zginarek i zawijarek, wycinarek, walcarek, przecinarek, szlifierek, wytaczarek, ciągarek, drukarek, pras, wyoblarek.

5. Odliczenie, o którym mowa w ust. 1, ma zastosowanie do kosztów uzyskania przychodów poniesionych na robotyzację od początku roku podatkowego, który rozpoczął się w 2022 r., do końca roku podatkowego, który rozpoczął się w 2026 r.

6. Podatnik, który zbył środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne wymienione w ust. 2 pkt 1 i 2 przed końcem okresu ich amortyzacji, lub w przypadku umowy leasingu, o którym mowa w art. 17f, przed końcem podstawowego okresu umowy leasingu, jest obowiązany w zeznaniu składanym za rok podatkowy, w którym nastąpiło to zbycie, do zwiększenia podstawy opodatkowania o kwotę odliczeń uprzednio dokonanych na podstawie ust. 1.

7. W zakresie nieuregulowanym w niniejszym artykule, do odliczenia kosztów uzyskania przychodów poniesionych na robotyzację stosuje się odpowiednio przepisy art. 18d ust. 3k, 5, 5a, 6 i 8 oraz art. 18e.”.

UZASADNIENIE

Celem projektowanej ustawy jest restart gospodarki, tj. stworzenie przyjaznego systemu podatkowego wspierającego przedsiębiorców w nowej rzeczywistości gospodarczej i przejęcie przez Polskę dominującej pozycji w wyścigu o nowe łańcuchy dostaw. Kryzys związany z pandemią COVID-19 przekłada się nie tylko na zmniejszenie wpływów budżetowych, ale także na zwiększone wydatki, w tym na obsługę zadłużenia i świadczenia społeczne. Niezbędne jest zatem ciągle poszukiwanie i stworzenie niestandardowych środków mających na celu poszerzenie podstawy opodatkowania, co przyczyni się do szybkiej odbudowy zachwianych wpływów budżetowych. W tym celu proponuje się przeprowadzenie szerokiego programu sprowadzania do Polski kapitału rzeczowego i ludzkiego. Kapitał ten stanowić ma olej napędowy dla polskiej gospodarki budzącej się w nowej normalności.

Przedłożony projekt ustawy wprowadza zmiany w ustawie z dnia:

- 1) 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1426, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą PIT” oraz
- 2) 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1406, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą CIT”.

I. Zmiany w uldze B+R

Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych i ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych podatnicy posiadający status centrum badawczo-rozwojowego mogą w ramach ulgi na działalność badawczo-rozwojową (w odróżnieniu od pozostałych podatników - tu 100%), odliczać od podstawy opodatkowania 150% kosztów uzyskania przychodów poniesionych w roku podatkowym na działalność B+R - kwalifikowanych kosztów określonych w katalogu ustawowym. Wyjątek stanowią koszty uzyskania i utrzymania patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy, prawa z rejestracji wzoru przemysłowego poniesione przez podatników posiadających status CBR niebędących mikroprzedsiębiorcą, małym lub średnim przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców¹. Tym podatnikom przysługuje kwota odliczenia w wysokości 100% tych kosztów.

¹ Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162).

Projektowane rozwiązanie wprowadza dla CBR możliwość odliczenia w ramach ulgi B+R kosztów kwalifikowanych wymienionych w ustawach podatkowych w wysokości 200%, również kosztów kwalifikowanych dotyczących uzyskania i utrzymania patentu, o których mowa powyżej.

Ponadto projekt przewiduje wprowadzenie zmian w wysokości odliczania przez podatników prowadzących działalność badawczo-rozwojową kosztów kwalifikowanych związanych z zatrudnieniem pracowników, którzy realizują działalność badawczo-rozwojową. Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami ustaw o podatkach dochodowych za koszty kwalifikowane uznaje się m.in.:

- poniesione w danym miesiącu należności z tytułów, o których mowa w art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, oraz sfinansowane przez płatnika składki z tytułu tych należności określone w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, w takiej części, w jakiej czas przeznaczony na realizację działalności badawczo-rozwojowej pozostaje w ogólnym czasie pracy pracownika w danym miesiącu, oraz

- poniesione w danym miesiącu należności z tytułów, o których mowa w art. 13 pkt 8 lit. a ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, oraz sfinansowane przez płatnika składki z tytułu tych należności określone w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, w takiej części, w jakiej czas przeznaczony na wykonanie usługi w zakresie działalności badawczo-rozwojowej pozostaje w całości czasu przeznaczanego na wykonanie usługi na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło w danym miesiącu.

Podatnicy nieposiadający statusu CBR mogą odliczyć te koszty kwalifikowane od podstawy opodatkowania w wysokości 100%. Projektowane rozwiązanie wprowadza możliwość odliczenia powyższych kosztów w wysokości 200% dla wszystkich podatników.

W związku z projektowanymi zmianami modyfikacji ulegną przepisy dotyczące pomocy publicznej dotyczącej podatników posiadających status CBR w przypadku odliczania przez nich kosztów w zwiększonej wysokości względem innych podatników (200% zamiast 100%).

II. Wprowadzenie ulgi na innowacyjnych pracowników

Obecnie podatnicy prowadzący działalność badawczo-rozwojową są uprawnieni do odliczenia od podstawy opodatkowania kosztów kwalifikowanych poniesionych w danym miesiącu z tytułu wypłaty należności z tytułu umowy o pracę, czy umowy zlecenia, jeżeli pracownik wykonuje w ramach tych umów działalność lub usługę, w takiej części, w jakiej czas przeznaczony na realizację działalności badawczo-rozwojowej pozostaje w ogólnym czasie pracy pracownika w danym miesiącu.

Proponuje się wprowadzenie nowego dodatkowego katalogu kosztów kwalifikowanych obejmujących koszty poniesione przez podatnika będącego płatnikiem z tytułu wypłacanych należności na podstawie umowy o pracę lub na podstawie umów cywilno-prawnych pracownikom, którzy w co najmniej 50% czasu pracy/świadczenia usługi poświęcają na realizację działalności badawczo-rozwojowej.

Projekt wprowadza możliwość odliczenia przez podatnika będącego płatnikiem od zaliczek na podatek dochodowy oraz zryczałtowanego podatku dochodowego, potrącanych należności z dochodów (przychodów) osób fizycznych zatrudnionych u podatnika na podstawie umowy o pracę lub umów cywilno-prawnych, z tytułu kosztów kwalifikowanych, których podatnik nie odliczył ponieważ poniósł stratę albo wysokość dochodu była niższa od kwoty przysługujących mu odliczeń.

Są to nowe propozycje uzupełniające dotychczasowe ulgi podatkowe dla podatników uzyskujących przychody z działalności gospodarczej, którzy zatrudniają wysoko wykwalifikowanych pracowników (np. posiadających tytuł naukowy doktora) do realizacji działalności badawczo-rozwojowej. Potrzeba wsparcia polskich przedsiębiorców ze strony państwa dodatkowymi zachętami fiskalnymi związanymi z działalnością innowacyjną (obok obowiązujących: ulgi na działalność B+R oraz preferencyjnego opodatkowania dochodów z praw własności intelektualnej IP Box) wynika z zachodzących, nieustannych zmian w międzynarodowym otoczeniu biznesowym wymuszających wzrost nakładów na badania i rozwój, a także coraz silniejszej globalnej konkurencji, rosnących kosztów, wzrostu fuzji różnych technologii, krótszego cyklu ich życia i zwiększonego w związku z tym tempa innowacji. Należy wskazać w szczególności na mniejsze przedsiębiorstwa o ograniczonych zasobach ludzkich, które napotykają na wewnętrzne bariery związane z wielozadaniowością dotyczące przede wszystkim braku dostępu do zaplecza badawczo-rozwojowego, braku możliwości pozyskania zewnętrznego wsparcia finansowego, czy deficytu wykwalifikowanej kadry/personelu badawczego (wynikająca z tego coraz częściej współpraca z uczelniami wyższymi) - co wydłuża czas realizacji danego przedsięwzięcia innowacyjnego.

Zgodnie z proponowaną regulacją podatnik będący płatnikiem, który prowadzi działalność B+R będzie mógł odliczyć od zaliczek na podatek dochodowy oraz zryczałtowanego podatku dochodowego, potrącanych z dochodów (przychodów) osób fizycznych zatrudnionych u niego na podstawie umowy o pracę lub umów cywilno-prawnych, czy też praw autorskich, koszty kwalifikowane, których nie odliczył od swojego dochodu w zeznaniu rocznym w ramach odliczenia ulgi B+R.

Odliczenie to dotyczy dochodów (przychodów) tych osób, których czas pracy przeznaczony na realizację działalności badawczo-rozwojowej pozostający w ogólnym czasie pracy w danym miesiącu wynosi co najmniej 50 %, lub których czas przeznaczony na wykonanie usługi w zakresie działalności badawczo-rozwojowej na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło w danym miesiącu, pozostający w całości czasu przeznaczonego na wykonanie tej usługi wynosi co najmniej 50%. Proponowane rozwiązanie dotyczyć będzie tych przypadków, kiedy podatnik z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej poniósł stratę albo wysokość dochodu była niższa od kwoty przysługujących mu odliczeń z tytułu kosztów kwalifikowanych związanych z działalnością badawczo-rozwojową.

W obowiązującym stanie prawnym funkcjonuje rozwiązanie zgodnie, z którym podatnikowi, który w roku rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej poniósł stratę albo osiągnął dochód niższy od kwoty przysługującego za ten rok odliczenia określonego w przepisach dot. ulgi B+R przysługuje zwrot kwoty nieodliczonych kosztów kwalifikowanych. Z tym, że

rozwiązanie to jest aktualnie skierowane wyłącznie do podatników rozpoczynających prowadzenie działalności (w roku rozpoczęcia działalności) oraz w drugim roku prowadzenia działalności, jeżeli taki podatnik jest mikroprzedsiębiorcą, małym lub średnim przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców.

Wprowadzane w projekcie odliczenie nie zawiera tego rodzaju ograniczenia. Skierowane jest do wszystkich przedsiębiorców prowadzących działalność badawczo-rozwojową i zatrudniających osoby fizyczne spełniające warunki przewidziane w przepisach.

Wysokość odliczenia została ograniczona do kwoty odpowiadającej:

- 1) iloczynowi najniższej stawki podatkowej określonej w skali, o której mowa w art. 27 ust. 1, oraz nieodliczonego na podstawie art. 26e odliczenia – w przypadku podatnika opodatkowanego według zasad określonych w art. 27 ust. 1 (ustawa o PIT) albo
- 2) 19% nieodliczonego na podstawie art. 26e odliczenia – w przypadku podatnika opodatkowanego według zasad określonych w art. 30c (w przypadku podatników PIT)
- 3) iloczynowi kwoty nieodliczonej i stawki podatku obowiązującej tego podatnika w danym roku podatkowym.(w przypadku podatników CIT).

Możliwość skorzystania z odliczenia (pomniejszenia) dotyczy przypadków, kiedy dochody (przychody) pracowników, czy osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej, pochodzą z tytułu: - stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej, spółdzielczego stosunku pracy oraz wypłacanego przez podatnika zasiłku pieniężnego z ubezpieczenia społecznego, - wykonywania usług na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło, czy praw autorskich.

W projekcie przyjęto zasadę, że prawo do odliczenia przysługuje począwszy od następnego miesiąca po miesiącu, w którym podatnik złożył swoje zeznanie, w którym rozliczył dochody z działalności gospodarczej. Podatnik ma prawo stosować to odliczenie do końca roku podatkowego.

Z odliczenia nie mogą korzystać podatnicy korzystający z prawa do zwrotu gotówkowego uregulowanego (w uldze B+R).

Ponadto w przypadku utraty prawa do odliczenia podatnik będzie miał obowiązek dokonania zwrotu w zeznaniu podatkowym składanym za rok podatkowy, w którym utracił to prawo i doliczyć kwoty poprzednio odliczone. Dotyczy to również przypadków błędnego zastosowania odliczenia (podatnik skorzystał ze zwrotu gotówkowego z tytułu ulgi B+R, a następnie skorzystał z projektowanego odliczenia).

III. Wprowadzenie ulgi na prototypy

Projekt zakłada wprowadzenie możliwości odliczenia od podstawy opodatkowania kosztów produkcji próbnej nowego produktu lub wprowadzenia takiego produktu na rynek. Jest to kolejne uzupełnienie katalogu odliczeń związanych z działalnością badawczo-rozwojową i ma na celu zachętę do możliwie szybkiego unowocześnienia wyrobów oferowanych na rynkach zbytu.

Odliczenie skierowane jest zarówno do przedsiębiorców osób fizycznych, jak i do osób prawnych. W przypadku tej propozycji konieczne było stworzenie katalogu kosztów przez które rozumie się „koszty produkcji próbnej”, jak i „koszty wprowadzenia na rynek nowego produktu”. Zasadne było stworzenie definicji dotyczących rozumienia takich pojęć jak „produkcja próbna nowego produktu” i „wprowadzenie na rynek nowego produktu”. Przyjęto założenie, że powyższe koszty będą wykazywane w zeznaniu rocznym, składanym przez podatnika za rok podatkowych, w którym koszty te zostały poniesione, z możliwością odliczenia ich również w kolejnych dwóch latach następujących bezpośrednio po roku, w którym zostały poniesione.

Rozwiązanie to ma na celu wsparcie kolejnego etapu związanego z prowadzonymi przez podatnika pracami badawczo-rozwojowymi. Ulga skierowana jest to tych podatników, którzy w wyniku prowadzonych prac badawczo-rozwojowych wytworzyli nowy produkt i obejmie koszty ponoszone na etapie produkcji próbnej takiego produktu, a także koszty wprowadzenia w celu sprzedaży na rynek nowego produktu.

Ulga podobna do proponowanej w projekcie obowiązuje dla przykładu w systemie podatkowym Francji. W szczególności, w ramach systemu prawa francuskiego, ulga dostępna jest dla małych i średnich przedsiębiorstw. Objęte są nią wydatki związane z wdrożeniem produkcji próbnej nowego produktu, które nie są uwzględniane przez podatnika w kalkulacji ulgi na działalność badawczo-rozwojową.

Przy czym, propozycja ulgi zawarta w projekcie różni się od przedstawionego rozwiązania francuskiego w szczególności tym, że jej adresatem są wszyscy przedsiębiorcy, którzy ponoszą omawiane wydatki. Ponadto zgodnie z regulacjami francuskimi koszty kwalifikowane są odliczane od należnego podatku dochodowego za rok, w którym zostały poniesione. Natomiast projektowana ulga wprowadza odliczenie kosztów od podstawy opodatkowania.

Zakłada się, że proponowane odliczenie powinno wywołać pożądane skutki w postaci unowocześnienia i zróżnicowania asortymentu produktów dostępnych na rynku w postaci oferowania przez przedsiębiorców nowych produktów powstałych w wyniku prowadzonych przez podatnika prac badawczo-rozwojowych.

Ulga wspierającej koszty produkcji próbnej nowego produktu lub wprowadzenia na rynek nowego produktu przysługiwać będzie podatnikom uzyskującym przychody z działalności gospodarczej i polegać będzie na odliczeniu od podstawy obliczenia podatku określonych w przepisach kosztów produkcji próbnej nowego produktu lub wprowadzenia na rynek nowego produktu. Przy czym zakłada się, że wartość odliczenia nie będzie mogła przekroczyć 30% poniesionych kosztów, nie więcej jednak niż 10% dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej.

Projektowane przepisy wskazują co należy rozumieć przez pojęcie „produkcja próbna nowego produktu”. Zgodnie z brzmieniem proponowanych przepisów jest to etap rozruchu technologicznego produkcji, w trakcie którego nie są wymagane dalsze prace projektowo-konstrukcyjne czy inżynieryjne, którego celem jest wykonanie prób i testów przed uruchomieniem procesu produkcji nowego produktu, powstałego w wyniku prowadzenia przez podatnika prac badawczo-rozwojowych. Etap ten obejmuje okres od momentu poniesienia

pierwszego kosztu związanego z tym etapem do momentu rozpoczęcia produkcji nowego produktu.

Produkcja próbna nowego produktu obejmuje więc działania niezbędne do przygotowania produkcji nowego produktu (który powstał w wyniku prowadzonych przez podatnika prac badawczo-rozwojowych), przy czym jest to taki etap przygotowania do produkcji nowego produktu, który nie wymaga już prowadzenia prac projektowo-konstrukcyjnych i inżynierskich. Zakłada się, że odliczane będą koszty poniesione w okresie od rozpoczęcia fazy rozruchu technologicznego do momentu rozpoczęcia produkcji nowego produktu.

Projekt określa pojęcie „wprowadzenia na rynek nowego produktu”. Dla celów omawianej ulgi należy poprzez nie rozumieć działania podejmowane w celu uzyskania niezbędnej dokumentacji umożliwiającej uzyskanie certyfikatów i zezwoleń dotyczących produktu, który powstał w wyniku prowadzonych przez podatnika prac B+R, które to certyfikaty i zezwolenia umożliwiają sprzedaż produktu.

W ramach ulgi nie będą więc uwzględniane wszystkie działania, których celem jest uzyskanie certyfikatów i zezwoleń. Wsparciem objęte będą te działania, które zmierzają do uzyskania przez podatnika tylko tych certyfikatów i zezwoleń, bez których zgodnie z prawem nie jest możliwa sprzedaż nowego produktu. Natomiast te certyfikaty i zezwolenia, bez których istnieje możliwość sprzedaży nowego produktu, ale podatnik stara się o ich uzyskanie w celu, np. uatrakcyjnienia swojej oferty lub wyróżnienia się na tle konkurencji, nie będą mogły być objęte zakresem ulgi.

Projektowane przepisy wskazują ponadto co należy rozumieć pod pojęciem produktu tj. wskazują, że „produktami”, o których mowa w przepisie są produkty w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 19 ustawy o rachunkowości (stanowiące, zgodnie z wymienioną regulacją, rzeczowe aktywa obrotowe w postaci wytworzonych lub przetworzonych przez jednostkę produktów gotowych (wyrobów i usług) zdatnych do sprzedaży lub w toku produkcji)), jednak na potrzeby projektowanej ulgi - z wyłączeniem usług. Oznacza to, że wsparciem w ramach ulgi objęta będzie produkcja towarów, z wyłączeniem usług. Proponuje się objęcie zakresem wsparcia tylko produkcji nowych towarów.

Projekt ponadto wprowadza katalog kosztów rozliczanych w ramach ulgi.

Jako koszty produkcji próbnej przyjmuje się wydatki poniesione na nabycie lub wytworzenie fabrycznie nowego środka trwałego zaliczonego do grupy 3-6 i 8 Klasyfikacji Środków Trwałych, niezbędnego do uruchomienia produkcji próbnej nowego produktu. Przy czym przez te wydatki rozumie się odpowiednio cenę nabycia takiego środka trwałego, lub koszt wytworzenia.

Celem tego przepisu jest objęcie zakresem ulgi tych wydatków ponoszonych przez podatnika na nabycie lub wytworzenie środka trwałego, które podlegają rozliczeniu poprzez odpisy amortyzacyjne, dokonywane od takiego środka trwałego.

Kolejną grupą kosztów rozliczanych w ramach tej ulgi są koszty ulepszenia środka trwałego zaliczonego do grupy 3-6 i 8 Klasyfikacji, jeżeli zostały poniesione w celu dostosowania takiego składnika majątku do uruchomienia produkcji próbnej nowego produktu.

W ramach tej ulgi rozliczane będą także koszty nabycia materiałów i surowców bezpośrednio związanych z produkcją próbną nowego produktu. Jeżeli zatem zostały one nabyte w celu wyprodukowania w ramach produkcji próbnej nowego produktu, wówczas zostaną objęte zakresem ulgi. Koszty nabycia materiałów i surowców, które nie są bezpośrednio związane z taką produkcją lub nie zostały wykorzystane w produkcji próbnej, nie będą mogły być rozliczane w ramach przedmiotowej ulgi.

W ramach katalogu kosztów wprowadzenia na rynek nowego produktu, znalazły się następujące kategorie:

1) koszty badań, ekspertyz, przygotowania dokumentacji niezbędnej do uzyskania certyfikatu, homologacji, znaku CE, znaku bezpieczeństwa, uzyskania lub utrzymania zezwolenia na obrót lub innych obowiązkowych dokumentów lub oznakowań związanych z dopuszczeniem do obrotu lub użytkowania oraz koszty opłat pobieranych w celu ich uzyskania, odnowienia lub przedłużenia,

2) koszty badania cyklu życia produktu,

3) koszty weryfikacji technologii środowiskowej ETV.

Należy wskazać, iż koszty badania cyklu życia produktu, tzw. LCA (life cycle assessment) jest metodą służącą do określania śladu środowiskowego (czyli oddziaływania na środowisko) produktów i organizacji. LCA polega na identyfikacji i ujęciu ilościowym tzw. wejść (surowce mineralne, energia, woda, etc.) i wyjść (produkt, odpady, emisje do wody/powietrza/gleby, etc.) do i z systemu produktu (lub organizacji), a następnie na ocenie wpływu na środowisko tych wejść i wyjść w wybranych kategoriach (np. zubożenie wody, zasolenie gleby, użytkowanie i przekształcenie ziemi, globalne ocieplenie, zubożenie warstwy ozonowej, zakwaszenie, eutrofizacja, ekotoksyczność, promieniowanie jonizujące, smog, etc.).

Na system produktu składają się procesy jednostkowe na poszczególnych etapach jego cyklu życia (etapie pozyskania surowców, ich przetwórstwa, produkcji, procesów transportu i dystrybucji, fazy użytkowania, czy etapie utylizacji produktu). To, jakie konkretnie procesy jednostkowe (a tym samym które etapy cyklu życia) są uwzględniane w LCA, zależy od przyjętych granic systemu.

LCA bazuje na wielu założeniach, których musi dokonać osoba stosująca tę metodę (w tym m.in. na wyborze granic systemu, który jest zależny m.in. od celu badania). Powoduje to problemy z porównywalnością wyników badań LCA dokonanych przez różnych ekspertów. Między innymi z tego powodu Komisja Europejska podjęła się harmonizacji zasad stosowania LCA dla wybranych kategorii produktów/organizacji.

Definicja LCA zawarta jest w Komunikacie Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady COM(2013) 196 final Tworzenie jednolitego rynku dla produktów ekologicznych. Poprawa sposobu informowania o efektywności środowiskowej produktów i organizacji. Ocena cyklu życia produktów (LCA) to sprawdzone narzędzie metodyczne, w którym myślenie w kategoriach cyklu życia stosuje się w sposób ilościowy w analizie środowiskowej działań związanych z procesami lub produktami. Główną cechą oceny cyklu życia jest całościowa analiza produktów lub procesów i ich funkcji, z uwzględnieniem działań na wcześniejszych i

późniejszych etapach produkcji. Na przykład LCA produktu obejmuje wszystkie procesy produkcyjne i usługi związane z produktem w jego cyklu życia, począwszy od wydobywania surowców poprzez produkcję materiałów, które są wykorzystywane w procesie wytwarzania produktu, oraz użytkowanie produktu, po jego recykling i/lub ostatecznego usunięcie niektórych jego części składowych. Taki pełny cykl życia jest często określany również jako okres „cradle to grave” („od kołyski po grób”).

Z kolei Weryfikacja technologii środowiskowych (ETV – Environmental Technology Verification) to system wspierający komercjalizację i upowszechnianie innowacyjnych technologii środowiskowych, który polega na bezstronnym i wiarygodnym potwierdzeniu, że deklaracja wytwórcy technologii dotycząca jej efektu działania i korzyści z jej zastosowania jest rzetelna, kompletna i oparta na wiarygodnych wynikach badań. Należy wskazać, iż ETV wspomniane jest w ustawie Prawo o ochronie środowiska w art. 400a ust. 1 pkt 41a, stosownie do którego finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej obejmuje m.in. przedsięwzięcia związane z wdrażaniem i funkcjonowaniem systemu weryfikacji technologii środowiskowych (ETV).

W ramach projektowanej ulgi będą odliczane poniesione przez podatnika koszty po pomniejszeniu ich o podatek VAT. Przy czym, pomniejszenie takie nie będzie stosowane w przypadku, gdy zgodnie z odrębnymi przepisami, podatek VAT nie stanowi podatku naliczonego albo podatnikowi nie przysługuje obniżenie kwoty należnego podatku o podatek naliczony albo zwrot różnicy podatku w rozumieniu ustawy o podatku od towarów i usług (ust. 7). Rozwiązanie to powoduje, iż dla celów ulgi generalnie będą uwzględniane poniesione koszty bez podatku VAT. Jedynie w określonych przypadkach, tj. w sytuacji gdy dla celów podatku od towarów i usług, podatnik nie może rozliczyć tego podatku uwzględnionego w cenie nabywanych towarów (usług), wówczas podatek VAT będzie wchodził w zakres ulgi.

Projekt wprowadza rozwiązanie na podstawie którego, podatnicy którzy w ramach przedmiotowej ulgi rozliczać będą koszty poniesione na nabycie (wytworzenie) środków trwałych, nie będą stosować ograniczeń w zaliczaniu do kosztów uzyskania przychodów odpisów amortyzacyjnych, jeżeli koszty nabycia (wytworzenia) zostały przez podatnika m.in. odliczone od podstawy opodatkowania.

Podatnik będzie miał możliwość odliczenia kosztów kwalifikowanych jeżeli:

- w roku podatkowym, za który dokonywane jest odliczenie, koszty te zostały faktycznie poniesione (nie chodzi jednak o poniesienie w rozumieniu wyłącznie zarachowania - dla skorzystania z ulgi podatnik musi, dla przykładu, zapłacić za środek trwały),
- nie zostały podatnikowi zwrócone w jakiegokolwiek formie lub nie zostały odliczone od podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym.

Projekt zakłada analogicznie jak w obowiązującej aktualnie uldze B+R, iż w przypadku, gdy podatnik w roku podatkowym korzysta ze zwolnień podatkowych dla dochodów uzyskanych w związku z działalnością prowadzoną w specjalnej strefie ekonomicznej (dochody uzyskane z działalności gospodarczej określonej w decyzji o wsparciu), wówczas prawo do odliczenia przysługuje w odniesieniu do tych kosztów podlegających odliczeniu w ramach przedmiotowej

ulgi, które nie są przez podatnika uwzględniane w kalkulacji dochodu zwolnionego z podatku na podstawie właściwych przepisów wskazanych w niniejszym ustępie.

Podatnik będzie dokonywał odliczenia składając zeznanie za rok podatkowy, w którym poniesiono koszty. W przypadku gdy podatnik za ten rok poniesie stratę lub dochody niższe niż przysługujące mu odliczenie, będzie miał prawo do skorzystania ze stosownego odliczenia, w całości lub części, w zeznaniu składanym w dwóch kolejnych następujących po sobie latach podatkowych. Przy czym muszą to być lata, które następują bezpośrednio po roku, w którym podatnik skorzystał lub miał prawo skorzystać z odliczenia.

Ponadto podatnicy chcący skorzystać z projektowanego rozwiązania będą mieli obowiązek wykazania poniesionych kosztów odliczanych w ramach tej ulgi, w zeznaniu podatkowym.

IV. Symultaniczna preferencja IP Box i ulga B+R

Projekt zakłada wprowadzenie możliwości korzystania w sposób symultaniczny z ulgi na działalność badawczo-rozwojową przez podatnika osiągającego dochód z praw własności intelektualnej, który objęty jest reżimem IP Box.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami dot. IP Box podstawę opodatkowania tym podatkiem stanowi suma kwalifikowanych dochodów z kwalifikowanych praw własności intelektualnej osiągniętych w roku podatkowym, zaś wysokość kwalifikowanego dochodu ustala się jako iloczyn dochodu z kwalifikowanego prawa własności intelektualnej i wskaźnika *nexus*.

Stosownie natomiast do regulacji dot. ulgi B+R podatnik uzyskujący przychody z działalności gospodarczej (inne niż przychody z zysków kapitałowych w CIT) odlicza od podstawy opodatkowania koszty uzyskania przychodów poniesione na działalność B+R, zwane dalej „kosztami kwalifikowanymi”. Podstawę opodatkowania, z określonymi w tych przepisach zastrzeżeniami, stanowi dochód, pomniejszony o stosowne odliczenia.

Z przytoczonych regulacji wynika, że ulga B+R nie podlega uwzględnieniu w obliczeniu podstawy opodatkowania podlegającej 5% podatkowi z IP Box. Nie jest zatem możliwe równoczesne stosowanie ulgi B+R oraz preferencyjnej stawki IP Box w stosunku do jednego (tego samego) dochodu.

Podatnikowi przysługuje wprawdzie prawo do skorzystania z obydwu rozwiązań w tym samym roku podatkowym, jednakże wobec różnych kategorii dochodu (tj. ulga B+R w odniesieniu do dochodu opodatkowanego na zasadach ogólnych, natomiast opodatkowanie 5% stawką podatku do dochodu z kwalifikowanych praw własności intelektualnej - kwalifikowanych IP). Wynika to wprost z reguły, zgodnie z którą koszty uzyskania przychodu uwzględnione przez podatnika przy obliczaniu dochodu opodatkowanego na zasadach ogólnych (m.in. koszty w ramach ulgi B+R) nie mogą zostać po raz drugi uwzględnione na potrzeby obliczenia dochodu opodatkowanego na zasadach szczególnych (z kwalifikowanych IP).

Ponadto, przepisy dotyczące ulgi B+R zawierają zastrzeżenie, iż koszty kwalifikowane podlegają odliczeniu jedynie wówczas, gdy nie zostały podatnikowi zwrócone w jakiejkolwiek formie lub nie zostały odliczone od podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym. Oznacza to niemożność rozliczenia tych samych kosztów kwalifikowanych dwukrotnie.

Projektowane rozwiązanie polega na umożliwieniu korzystania w sposób symultaniczny z ulgi na działalność badawczo-rozwojową przez podatnika osiągającego dochód z praw własności intelektualnej, który objęty jest reżimem IP Box.

Projektowane rozwiązanie wpisuje się w strategię rozwoju i wsparcia na rzecz badań naukowych i innowacji, gdzie kluczową kwestią jest dalszy wzrost nakładów na działalność badawczo-rozwojową. Jest kolejną zachętą, która ma na celu pobudzenie inwestycji przedsiębiorstw, szczególnie w te obszary, które mogą przyczynić się do wzmocnienia lub budowy przewagi konkurencyjnej.

Zgodnie z propozycją, podatnik komercjalizujący wyniki prac badawczo-rozwojowych i osiągający z nich dochody kwalifikowane w rozumieniu przepisów o IP Box nie będzie zobligowany do dokonania wyboru, na koniec roku podatkowego, pomiędzy dwoma „wykluczającymi się” (o czym mowa powyżej) preferencjami. Proponowana zmiana umożliwi bowiem ich symultaniczne stosowanie.

Projekt wprowadza możliwość odliczania przez podatnika kosztów uzyskania przychodów poniesionych na działalność B+R, o których mowa odpowiednio w art. 26e ustawy PIT oraz 18d ustawy CIT (kosztów kwalifikowanych) od dochodu z kwalifikowanych praw własności intelektualnej ustalonego odpowiednio zgodnie z art. 30ca ust. 7 ustawy PIT i art. 24d ust. 7 ustawy CIT.

Projektowany przepis wskazuje ponadto, że odliczeniu mogą podlegać jedynie koszty kwalifikowane, które doprowadziły do wytworzenia, rozwinięcia lub ulepszenia przez podatnika danego kwalifikowanego prawa własności intelektualnej, z którego komercjalizacji podatnik osiąga dochody, co jest konsekwencją zasad ogólnych obliczania dochodu z kwalifikowanych IP.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami o IP Box podatnik, który chce skorzystać z tej preferencji ustala dochód przypadający na poszczególne kwalifikowane IP. Tą samą zasadę stosuje w odniesieniu do kosztów uzyskania przychodu – przyporządkowując je do danego kwalifikowanego IP. Zatem odliczenie kosztów kwalifikowanych możliwe będzie w stosunku do tych kosztów uzyskania przychodu, które są związane z danym kwalifikowanym IP, poniesionych na działalność badawczo-rozwojową, która doprowadziła do jego wytworzenia, rozwinięcia lub ulepszenia.

Jednocześnie proponowana regulacja wskazuje na odpowiednie stosowanie art. 26e ustawy PIT i odpowiednio art. 18d ustawy CIT, określającego zasady i warunki dokonywania odliczenia kosztów kwalifikowanych w ramach ulgi na działalność badawczo-rozwojową.

V. Zmiana w korzystaniu ze zwolnienia podatkowego przez ASI

W ustawie CIT proponuje się zmianę wartości procentowej posiadanych przez ASI udziałów z 10% na 5%. Obecnie, aby ASI mogło skorzystać ze zwolnienia z opodatkowania dochodów uzyskanych ze zbycia udziałów winno m.in. przed zbyciem tych udziałów posiadać nie mniej niż 10% udziałów w kapitale spółki, której udziały zbywa. Po zmianie ASI skorzysta już ze zwolnienia w sytuacji posiadania 5% udziałów w kapitale spółki, której udziały zbywa.

VI. Wprowadzenie preferencji dla podatników inwestujących w alternatywne spółki inwestycyjne

Preferencja ma na celu zachętę do inwestowania przez osoby fizyczne w przedsięwzięcia, których działanie wiąże się z dużym ryzykiem ekonomicznym.

Jest to nowa propozycja - dotychczas brak jest regulacji w tym zakresie w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Ulga ta polega na wprowadzeniu możliwości odliczania od podstawy opodatkowania kwoty stanowiącej 50% wydatków na nabycie (objęcie) udziałów lub akcji alternatywnej spółki inwestycyjnej, albo spółki, w której alternatywna spółka inwestycyjna posiada co najmniej 5% udziałów (akcji) pod warunkiem posiadania takich udziałów (akcji) przez okres co najmniej 2 lat. Odliczenie nie może jednak w roku podatkowym przekroczyć kwoty 250 tys. zł. Prawo do odliczenia od podstawy opodatkowania będą mieli podatnicy osiągający dochody opodatkowane na ogólnych zasadach według skali (stawką 17% i 32%), oraz podatnicy osiągający dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej opodatkowane jednolitą 19% stawką.

W przypadku zbycia udziałów (akcji) przed okresem 24 miesięcy, od dnia nabycia, podatnik, który dokonał odliczenia jest obowiązany doliczyć odpowiednio kwoty poprzednio odliczone do dochodu za rok podatkowy, w którym nastąpiło zbycie udziałów (akcji) w alternatywnej spółce inwestycyjnej lub w spółce kapitałowej.

Wskazać należy, że podobne ulgi funkcjonują dla przykładu w systemach podatkowych Francji² i Wielkiej Brytanii³.

Zgodnie z regulacjami francuskimi, Fundusze venture capital są zazwyczaj zakładane jako FCPI (wzajemne fundusze dla innowacji) bądź FIP (lokalne fundusze inwestycyjne). Fundusze zakładane przez indywidualnych inwestorów najczęściej przyjmują formę FPCI (profesjonalny fundusz inwestycji kapitału). Istnieją również FCPR (fundusze wzajemne spółek ryzyka) oraz SCR (towarzystwa kapitału ryzyka).

Szczególne warunki ulgi podatkowej dla podatników CIT obowiązują w odniesieniu do inwestorów-firm, które zdecydują się trzymać udziały w funduszu przez ponad 5 lat. Po 2 latach od zakupu udziałów inwestor taki jest zwolniony od podatku CIT z zysków z inwestycji, o ile zdecyduje się zakupić za nie kolejne długoterminowe udziały w funduszu. W innym przypadku stawka podatku CIT dla tych zysków inwestora wynosi 15%.

² <https://www.impots.gouv.fr/portail/international-professionnel/mesures-dattractivite-fiscale>
<https://www.businessfrance.fr/decouvrir-la-france-article-le-capital-investissement-francais-bat-de-nouveaux-records#>

<https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/fund-finance-laws-and-regulations/france>.

³ <https://www.gov.uk/hmrc-internal-manuals/venture-capital-schemes-manual/vcm50010>

W Wielkiej Brytanii Venture Capital Trust (VCT) jest spółką, zasadniczo podobną do funduszu inwestycyjnego, który został zatwierdzony przez HMRC i który obejmuje udziały w małych przedsiębiorstwach nienotowanych na giełdzie lub pożyczka im pieniądze.

VCT inwestuje w szereg małych spółek nienotowanych na giełdzie, umożliwiając inwestorom rozłożenie ryzyka, podobnie jak ma to miejsce w przypadku posiadania akcji zwykłej spółki inwestycyjnej typu trust. Osoby fizyczne dokonują inwestycji poprzez posiadanie akcji w VCT.

VCT i ich inwestorzy korzystają w ramach tego systemu z pewnych ulg podatkowych wśród których można wymienić dla przykładu:

- zwolnienie VTC z podatku CIT w odniesieniu do zysków podlegających opodatkowaniu (straty dla celów związanych z zyskami podlegającymi opodatkowaniu nie podlegają opodatkowaniu),
- zwolnienie inwestorów indywidualnych z podatku dochodowego od dywidend w odniesieniu do akcji zwykłych nabytych w ramach „dozwolonego maksimum” wynoszącego 200.000 funtów,
- zwolnienie inwestorów indywidualnych z Capital Gain Tax przy zbyciu akcji zwykłych nabytych w ramach „dozwolonego maksimum” w wysokości 200.000 funtów).

VII. Ulga na robotyzację

Projektowana ulga funkcjonować będzie na kształt podobny do już obowiązującej, sprawdzonej ulgi na badania i rozwój. Podatnikowi, prowadzącemu działalność przemysłową (produkcyjną), będzie przysługiwać prawo do odliczenia od podstawy opodatkowania kosztów, które już wcześniej zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów. Dodatkowe odliczenie nie będzie mogło przekroczyć 50% wysokości kosztów.

Obecnie przepisy polskiego prawa podatkowego nie przewidują instrumentów wspierających robotyzację.

Projektowana ulga funkcjonować będzie na kształt podobny do już obowiązującej, sprawdzonej ulgi na badania i rozwój. Podatnikowi, prowadzącemu działalność przemysłową (produkcyjną), będzie przysługiwać prawo do odliczenia od podstawy opodatkowania kosztów, które już wcześniej zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów. Dodatkowe odliczenie nie będzie mogło przekroczyć 50% wysokości kosztów.

Znaczenie robotyzacji

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030) wskazała, że właściwe przygotowanie polskich firm na wyzwania związane ze zmianami

technologicznymi wymaga automatyzacji/robotyzacji procesów technologicznych i systemów je wspomagających, tak by powstawały w pełni zautomatyzowane i zrobotyzowane procesy produkcyjne. Wpłyną one korzystnie na powtarzalność procesów technologicznych, a w konsekwencji na poprawę produktywności przedsiębiorstw. Wprowadzenie *ulgi na robotyzację* jest działaniem proaktywnym, wynikiem działań ukierunkowanych na wsparcie rozwoju tzw. „Przemysłu 4.0”. Wsparcie rozwoju polskich firm w tym obszarze jest konieczne, by polska gospodarka była konkurencyjna na rynku międzynarodowym.

Pożądaną jest, aby na **robotyzację** decydowało się coraz więcej polskich przedsiębiorstw. Robotyzacja powinna stać się kluczowym narzędziem służącym do zwiększania efektywności rynkowej. Sektorem gospodarki, w którym występuje częsta interakcja świata cyfrowego i środowiska fizycznego jest przemysł. Tempo czwartej rewolucji przemysłowej jest nieporównywalnie szybsze w odniesieniu do wcześniejszych zmian w przemyśle. Proces ten przyspiesza, m.in. za sprawą wykładniczego wręcz rozwoju sztucznej inteligencji (AI), robotyzacji, Internetu rzeczy (IoT) i rozwiązań chmurowych.

Celem regulacji jest stworzenie środowiska przyjaznego do powstawania tzw. fabryk przyszłości. Fabryka przyszłości to przede wszystkim cała gama procesów automatyzacji i zaawansowanej analityki, która skupia się na zbieraniu i analizie danych, zwiększeniu produktywności, zmniejszeniu ilości odpadów i poprawie bezpieczeństwa pracowników.

Polskie przedsiębiorstwa muszą wypracować rozwiązania dotyczące sposobu przetwarzania danych. Wyznacznikiem efektywnego korzystania z danych, nie jest sam fakt posiadania dużych zbiorów danych, ale umiejętne ich wykorzystanie. Zdolność kolekcjonowania, przetwarzania i analizy danych, połączona z wiedzą i doświadczeniem człowieka, potrafi „zamknąć lukę” pomiędzy otrzymaną informacją ze świata cyfrowego, a potrzebną zmianą w świecie rzeczywistym.

Polska nie jest gospodarką zamkniętą, odizolowaną od świata zewnętrznego, musi więc w sposób elastyczny reagować na zmiany w gospodarce światowej. Na świecie przewagę konkurencyjną zdobywają przedsiębiorstwa bardziej efektywne – często są to firmy poruszające się w realiach Przemysłu 4.0.

Przerwane łańcuchy dostaw i problemy w transporcie podczas pandemii skłaniają do przemyśleń w zakresie odejścia od koncentracji światowej produkcji w jednym regionie i większej regionalizacji łańcuchów dostaw⁴. Można oczekiwać, że już w perspektywie średniookresowej część produkcji będzie z powrotem przenoszona do Europy. Aby polskie firmy mogły uczestniczyć w tym procesie powinny być konkurencyjne nie tylko technologicznie, ale również cenowo. Będzie to możliwe jedynie w przypadku jak najdalej

⁴ Szlaki handlowe po pandemii COVID-19, 2020, PIE, str.4.

posuniętej lub wręcz całkowitej automatyzacji procesów produkcyjnych. Należy wziąć także pod uwagę, że zautomatyzowana produkcja, pozbawiona bezpośredniej styczności z człowiekiem, jest nie tylko tańsza, ale również bezpieczniejsza w niecodziennych okolicznościach (np. pandemia, gwałtowne zjawiska atmosferyczne). Szeroko rozumiana transformacja cyfrowa przedsiębiorstw, będąca poniekąd również wynikiem wzrostu poziomu robotyzacji przedsiębiorstw, jest także odpowiedzią na zwiększone zapotrzebowanie na zdalne funkcjonalności. Przewaga ta uwidoczniła się z całą mocą w czasie epidemii i zarządzanej konieczności utrzymywania dystansu.

Robotyzacja pozwala także na szybkie reagowanie na zmiany struktury czy wielkości popytu, uruchomienie produkcji w krótkich seriach i wysoką elastyczność w ofercie przedsiębiorstw. Linie zrobotyzowane charakteryzują się ponadto znacząco mniejszym wskaźnikiem liczby błędów na 1 mln przeprowadzonych operacji w toku produkcji (do tego niezależnym od pory doby). Taka produkcja jest szybsza, tańsza i bardziej dokładna.

Proces robotyzacji warto analizować również pod kątem zmian demograficznych. Według prognoz GUS, do 2030 r. przewidywana liczba polskich obywateli w wieku produkcyjnym zmniejszy się o blisko 2 mln osób. Wartość współczynnika dzietności kobiet wyraźnie wskazuje na to, że w kolejnych latach nastąpi spadek zasobów pracy. Potencjalny krótkoterminowy wzrost bezrobocia, będący następstwem pandemii koronawirusa, nie rozwiąże problemów demograficznych i spadającej podaży pracy. Robotyzacja jest konieczna, aby uwolnić część zasobów w celu zaspokojenia zapotrzebowania na pracę, generowanego przez zjawisko starzejącego się społeczeństwa. Intensyfikacja robotyzacji zmieni strukturę zatrudnienia. W miejsce likwidowanych fizycznych stanowisk produkcyjnych, w których przedsiębiorstwa notują największy brak pracowników, powstaną nowe miejsca pracy związane z obsługą zwiększonej produkcji (przedstawiciele handlowi, specjaliści od utrzymania ruchu, marketingu i logistyki) oraz samych robotów (operator, serwis). Popyt na roboty przemysłowe spowoduje tworzenie nowych miejsc pracy w jednostkach edukacyjnych i na wyższych uczelniach, instytucjach sektora badań i rozwoju nakierowanych na zwiększanie zastosowań robotów, czy np. prowadzenie badań naukowych związanych z robotyzacją.

Zmiany w światowej gospodarce związane m.in. z pandemią koronawirusa wymagają odważnych działań, jednym z przykładów takich działań jest swoista „ucieczka do przodu”. Powinno to nastąpić przez znaczne zwiększenie produktywności gospodarki i wyrwanie się z pułapki średniego dochodu. Należy wykorzystać szanse wynikające z zachodzących zmian w światowych łańcuchach wartości. Wobec tego, prowadzona polityka gospodarcza powinna zostać ukierunkowana na wsparcie oraz poprawę efektywności i produktywności.

Poziom cyfryzacji polskich przedsiębiorstw

Kluczowe znaczenie dla przyszłości polskiej gospodarki ma również ocena zdolności przedsiębiorstw do cyfrowej transformacji i wdrożenia rozwiązań, które umożliwią przejście do Przemysłu 4.0. Przemysł ten oznacza integrację inteligentnych maszyn, systemów oraz wprowadzanie zmian w procesach produkcyjnych, mających na celu zwiększanie wydajności wytwarzania, a także możliwości elastycznych zmian asortymentu.

Punktem wyjścia do oceny możliwości transformacji cyfrowej polskich przedsiębiorstw są dane dotyczące wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT). Z roku na rok dane te są coraz lepsze. W 2018 r. komputery wykorzystywało 96,2% przedsiębiorstw, w 2019 roku – już 98,6%). Odsetek przedsiębiorstw mających dostęp do Internetu, w tym szerokopasmowego, przekraczał 95%, a w 2019 roku dostęp osiągnął 99%. W 2018r. ponad dwie trzecie firm, w tym 90% dużych, wyposażało swoich pracowników w sprzęt pozwalający na mobilny dostęp do Internetu, w 2019 roku było to już 78,3% wszystkich firm. Własną stroną internetową w 2018 r. posiadało dwie trzecie przedsiębiorstw (w tym 90% dużych i 62,5% małych), a w 2019 roku już trzy czwarte firm. Co trzecie przedsiębiorstwo w Polsce wykorzystywało przynajmniej jedno z mediów społecznościowych, przy czym najpopularniejszym narzędziem były serwisy społecznościowe⁵, obecnie i te statystyki znacznie się poprawiły bo ponad 40% firm posiada media społecznościowe.

Wyposażenie przedsiębiorstw w komputery z dostępem do Internetu oraz urządzenia mobilne to podstawowy aspekt wykorzystania ICT w przedsiębiorstwach. Bardziej zaawansowane działania obejmują wykorzystanie technologii, np. do prowadzenia działalności produkcyjnej oraz operacyjnej. Najczęściej przedsiębiorstwa wykorzystują sieci komputerowe do składania lub realizacji zamówień, natomiast upowszechnienie pozostałych rozwiązań w działalności firm jest mniejsze (por. Wykres 2).

Przykładowo, w 2018 r. z płatnych usług chmury obliczeniowej korzystało 11,5% przedsiębiorstw, natomiast w 2020 roku ilość ta wzrosła do 24,4% przedsiębiorstw. Polska wypada pod tym względem wciąż niekorzystnie na tle innych krajów UE (średnia w UE: 36%), wyprzedzając jedynie Grecję, Rumunię, Łotwę i Bułgarię⁶(choć nastąpiła poprawa względem 2018, kiedy wyprzedzaliśmy jedynie Rumunię i Bułgarię). Biorąc pod uwagę klasę wielkości, usługi chmury obliczeniowej największą popularność zyskały wśród firm zatrudniających co najmniej 250 osób - 59,5% (42,7% w 2018 roku). Spośród płatnych usług oferowanych w chmurze obliczeniowej najczęściej kupowano te, które związane były z udostępnieniem poczty e-mail, a także z przechowywaniem plików przedsiębiorstwa. Bariere w korzystaniu z płatnych

⁵ Za materiałem DAG MR: *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce*, GUS (publikacje z różnych lat).

⁶ Dane Eurostat [isoc_cicce_use]; https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Cloud_computing_-_statistics_on_the_use_by_enterprises

usług w chmurze obliczeniowej, związaną z niewystarczającym poziomem wiedzy, częściej wskazywały podmioty małe (36,9%) niż duże (13,8%)⁷.

Wykres 1. Odsetek przedsiębiorstw korzystających z różnych rozwiązań ICT

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

Niższy odsetek przedsiębiorstw korzysta z analiz *big data*, choć i tu stopniowy wzrost jest zauważalny. W 2017r. 7,9% (8,5% w 2019 roku) podmiotów prowadziło analizy tego rodzaju (średnio 12% w UE28), przy czym – podobnie jak przy innych technologiach ICT – największe zainteresowanie takimi usługami wykazały podmioty duże, wśród których 28,4% (25,7% w 2018 roku) prowadziło analizy dużych zbiorów danych. Przedsiębiorstwa wykorzystywały głównie dane geolokalizacyjne pozyskane z urządzeń przenośnych (5,2%). Wśród podmiotów zatrudniających co najmniej 250 osób jako najczęściej wykorzystywane źródło wymieniano czujniki i urządzenia inteligentne (15,7%)⁸.

Wykorzystanie robotów nie należy w Polsce do zbyt popularnych, choć trzeba zastrzec, że znajdują one coraz szersze zastosowanie w różnych dziedzinach gospodarki. W 2019 r. roboty w swojej działalności wykorzystywało 7,5% przedsiębiorstw, w tym roboty przemysłowe – 5,7%, a roboty usługowe – 2,9%. Największy odsetek przedsiębiorstw wykorzystujących roboty odnotowano wśród podmiotów dużych – 28,4%. Zainteresowanie tych firm koncentrowało się głównie na robotach przemysłowych (25,3%), a rzadziej na robotach usługowych (8,1%)⁹. W 2020 roku odsetek wykorzystywania robotów w firmach zmalał do

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem.

7,1% przedsiębiorstw, w tym roboty przemysłowe – 5,9%, a roboty usługowe – 2,2%. Najczęściej z robotów korzystały przedsiębiorstwa duże (30,7%), a biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności – jednostki przetwórstwa przemysłowego (14,2%). Najbardziej maszyny te znajdowały zastosowanie w firmach zajmujących się informacją i komunikacją (1,7%). Uwzględniając rodzaj urządzenia, robotów usługowych najchętniej używano w przedsiębiorstwach związanych z naprawą i konserwacją komputerów i sprzętu komunikacyjnego (7,1%) administrowaniem i działalnością wspierającą (4,7%), natomiast robotów przemysłowych – w sekcji przetwórstwo przemysłowe (13,6%).

Niski poziom wykorzystania w Polsce technologii kojarzonych z czwartą rewolucją przemysłową jest szczególnie widoczny na tle innych krajów. Dobrym narzędziem do kompleksowych, międzynarodowych porównań poziomu cyfryzacji w różnych państwach jest wskaźnik *Digital Economy and Society Index* (DESI) opracowany przez Komisję Europejską¹⁰. Wskaźnik główny składa się z 5 wymiarów, z których każdy również ma charakter wskaźnika syntetycznego. Te wymiary to: łączność, korzystanie z usług internetowych, cyfrowe usługi publiczne, kapitał ludzki i integracja technologii cyfrowej.

W 2019 r. (DESI 2020) Polska z wynikiem 45 (wzrost o 4,3 punkty procentowe) w ogólnym rankingu zajęła 23. pozycję wśród 28 państw UE. Wynik Polski uległ poprawie, podobnie jak średnia UE która zmieniła się z 49,4 na 52,6 (wzrost o 3 punkty procentowe). Nasz nominalny wynik indeksowy co prawda poprawia się, jednak w tempie niewiele szybszym niż w innych krajach. Skutkuje to nieznacznym awansem w samym rankingu. Poziom wykorzystania mobilnych usług szerokopasmowych w Polsce jest w dalszym ciągu najwyższy w skali UE, a ceny – bardzo konkurencyjne. Wysokie wyniki, jeżeli chodzi o zasięg stałych sieci o bardzo dużej przepływności oraz sieci 4G, przyczyniły się do poprawy ogólnego wyniku Polski w podkategorii „Łączność”. Poprawiły się wyniki w dziedzinie cyfrowych usług publicznych, jednak nie wpłynęło to na zmianę pozycji Polski. Polska poprawiła swoje wyniki w zakresie stosowania wstępnie wypełnionych formularzy i realizacji usług przez internet, a pod względem korzystania z otwartych danych plasuje się powyżej średniej unijnej. Wyniki te są jednak niwelowane przez słabsze wyniki w obszarze integracji technologii, kapitału ludzkiego oraz korzystania z usług internetowych, z którymi to obszarami związanych jest najwięcej wyzwań. W szczególności:

- 15% ludności Polski nie korzysta jeszcze z internetu,
- niemal połowa społeczeństwa wciąż nie posiada podstawowych umiejętności cyfrowych.
- na rynku jest coraz więcej specjalistów w dziedzinie ICT i absolwentów kierunków teleinformatycznych, ale ich liczba pozostaje poniżej średniej unijnej.

¹⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi>

Jeśli chodzi o integrację technologii cyfrowej w działalności biznesowej, Polska zajmuje 25. miejsce wśród krajów UE. Polskie przedsiębiorstwa w coraz większym stopniu korzystają z możliwości oferowanych przez handel elektroniczny:

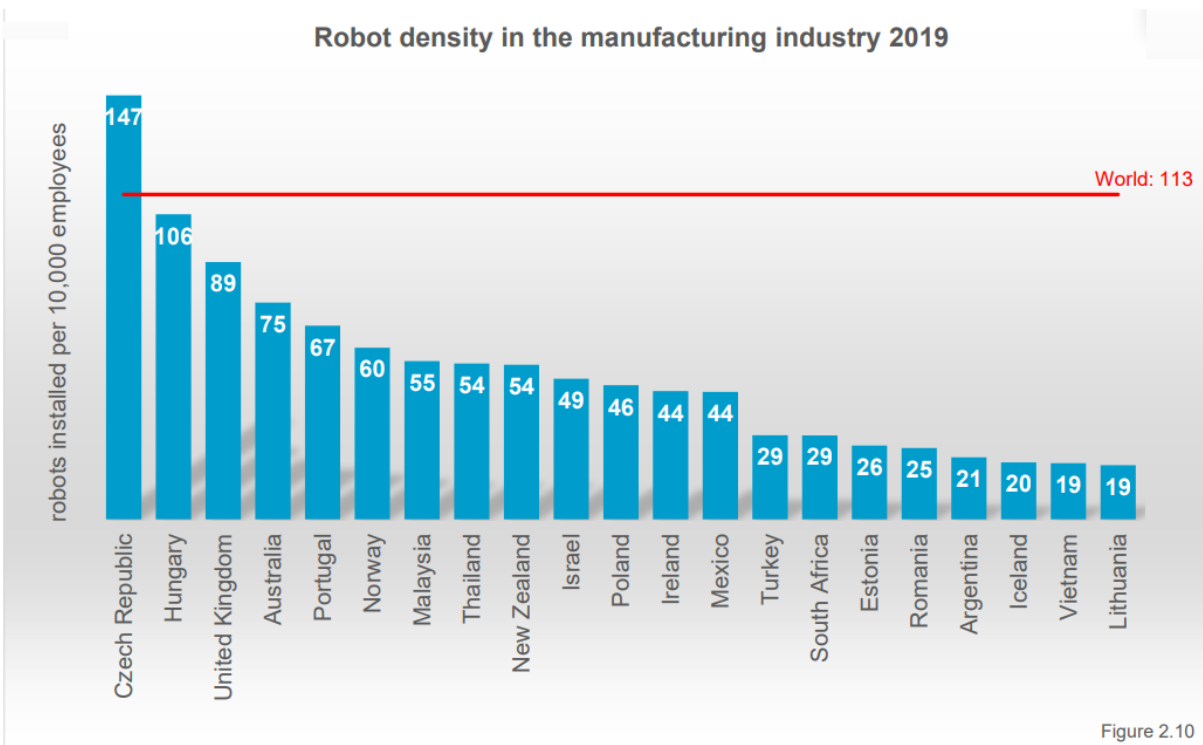
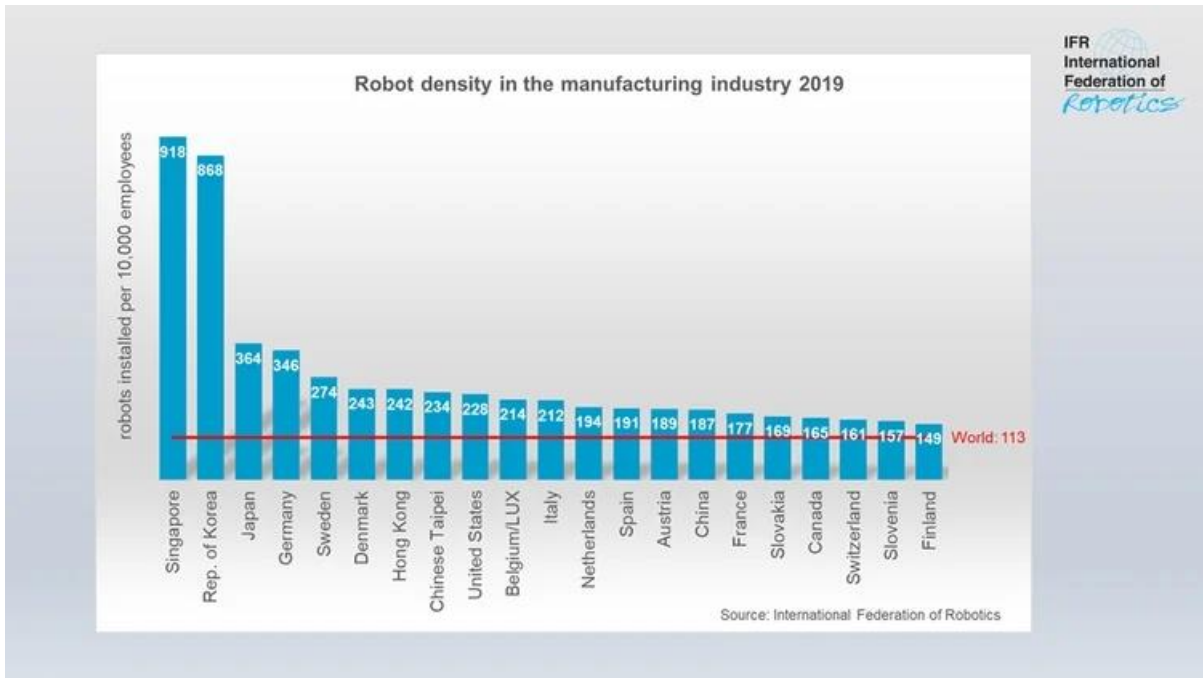
- 13% MŚP prowadzi sprzedaż w internecie, co stanowi wzrost w porównaniu z poprzednim rokiem, ale nadal plasuje Polskę poniżej średniej dla UE wynoszącej 18%.
- jedynie 5% wszystkich MŚP prowadzi sprzedaż zagraniczną przez internet na rzecz klientów z innych państw UE.
- z mediów społecznościowych korzysta 14% przedsiębiorstw (średnia dla UE to 25%),
- 7% korzysta z usług w chmurze,
- 8% analizuje duże zbiory danych.

Poziom robotyzacji i automatyzacji polskich przedsiębiorstw¹¹

Istotnym wyzwaniem polskiej gospodarki jest niski stopień robotyzacji i automatyzacji przemysłu, co uwidacznia porównanie z innymi krajami. Mimo szybkiego przyrostu liczby robotów w ostatnich latach polskie firmy wypadają pod tym względem gorzej nie tylko w porównaniu z gospodarkami zachodnimi, ale też z krajami naszego regionu (por. Wykres 2 i 3).

Wykres 2 i 3. Gęstość robotów w przemyśle przetwórczym (liczba robotów na 10 tys. pracowników) w wybranych krajach w 2019 r.

¹¹ Dane cytowane w tym rozdziale pochodzą z *World Industrial Robots 2019*, wydanego przez IFR Statistical Department. Wykres 2.

Źródło: IFR

W 2019 roku na 10 tys. pracowników przypadło 46 robotów przemysłowych (w 2018 - 42) czyli o 4 więcej niż rok wcześniej. Zarówno w 2018 jak i 2019 roku branżą najbardziej zautomatyzowaną pozostawała motoryzacja, w której na 10 tys. pracowników przypadało 190 robotów (w 2018 - 189 robotów). W pozostałych gałęziach przemysłu powszechność robotów

jest pięciokrotnie niższa i wynosiła 29 urządzeń na 10 tys. pracowników w 2018 i 32 roboty w 2019.

Na koniec 2018 r. liczba wykorzystywanych robotów w Polsce wyniosła 13.632 sztuki, a na koniec 2019 – 15.600 sztuk (wzrost 16%). W 2018r. aż 39% wszystkich robotów (5.267) znalazło zastosowanie w przemyśle samochodowym (w 2019 roku udział ten spadł do 28% co przy ogólnym wzroście świadczyć może pozytywnie o pozostałych gałęziach). Udział przemysłu chemicznego i tworzyw sztucznych wynosił 19% (2.574 sztuki). Dokładne dane zawiera poniższa tabela:

Roboty w Polsce w podziale na branże		
	2018	2019
Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	35	43
Górnictwo	3	3
Przemysł spożywczy i tytoniowy	504	619
Przemysł tekstylny, odzieżowy, skórzany	7	7
Przemysł drzewny i meblarski	119	150
Przemysł papierniczy i poligraficzny	37	41
Przemysł chemiczny i tworzyw sztucznych	2.574	2.865
Przemysł szklarski, ceramiczny, obróbki kamienia	73	83
Przemysł metalowy	1.741	1.973
Przemysł elektrotechniczny	344	526
Przemysł motoryzacyjny, w tym:	5.267	6.025
produkcja pojazdów, silników i karoserii	1.743	2.080
produkcja części samochodowych	3.503	3.924
nieokreślone	21	21
Wytwarzanie pozostałego sprzętu transportowego	36	40
Pozostałe branże przemysłowe	405	558
Dostawy wody, gazu i elektryczności	5	6
Budownictwo	40	47
Edukacja, badania i rozwój	121	150
Pozostałe branże nieprzemysłowe	55	85
Pozostałe	2.266	2.548
Razem	13.632	15.769

Biorąc pod uwagę rodzaj wykonywanej przez robota pracy, najczęściej występują roboty przenoszące różne elementy w trakcie produkcji (tzw. manipulatory) oraz roboty spawalnicze. Dokładne dane podaje tabela:

	Stan na koniec 2018r. (szt.)	Przyrost w 2018r. (szt.)	Przyrost w 2019r. (szt.)
Przenoszenie elementów do odlewania, formowania tworzyw sztucznych, cechowania, kucia, zginania	8.471	1.477	1.568
Spawanie i lutowanie	3.307	440	398
Dozowanie (w tym malowanie, emaliowanie)	464	33	56
Przetwarzanie (w tym cięcie, mielenie, gratowanie, szlifowanie)	404	10	84
Montaż i demontaż	837	159	178
Pozostałe i niesklasyfikowane	2.286	532	358

W 2019 roku zainstalowano prawie tyle samo robotów co w roku 2018. Może to oznaczać, że mimo dużych potrzeb i ciągle niskiego nasycenia robotami, inwestycje robotyczne napotkały barierę popytową.

Wykres 4. Nowe instalacje robotów przemysłowych w Polsce w latach 2009-2019

Źródło: DIP MR na podstawie danych IFR.

Nowe roboty w 2018 r. instalowane były głównie w przemyśle motoryzacyjnym (33%), przemyśle chemicznym i produkcji tworzyw sztucznych (15%), a także w przemyśle

metalowym i maszynowym (9%)¹². W 2019 r. tendencja ta się utrzymuje, nowe roboty instalowane były głównie głównie w przemyśle motoryzacyjnym (37%), przemyśle chemicznym i produkcji tworzyw sztucznych (14,6%), a także w przemyśle metalowym i maszynowym (9,5%)

Nowe roboty zainstalowane w. w Polsce w podziale na branże		
	2018	2019
Przemysł spożywczy i tytoniowy	64	135
Przemysł tekstylny, odzieżowy, skórzany	0	0
Przemysł drzewny i meblarski	0	0
Przemysł papierniczy i poligraficzny	0	0
Przemysł chemiczny i tworzyw sztucznych	407	386
Przemysł szklarski, ceramiczny, obróbki kamienia	18	18
Przemysł metalowy	227	252
Przemysł elektrotechniczny	136	192
Przemysł motoryzacyjny	883	982
Pozostałe branże przemysłowe	305	270
Edukacja, badania i rozwój	24	29
Pozostałe branże nieprzemysłowe	29	39
Pozostałe	558	332
Razem	2.651	2.642

Polska na tle krajów regionu

Szczególnie widoczna jest różnica w tempie zmian pomiędzy Polską a Węgrami. W 2008 r. gęstość robotyzacji w obu krajach różniła się o zaledwie 4 punkty procentowe. W kolejnych dziewięciu latach obie gospodarki charakteryzowały się tendencją wzrostową, jeśli chodzi o stopień robotyzacji przemysłu, jednakże proces ten na Węgrzech był zdecydowanie szybszy. W efekcie, w 2017 r. gęstość robotyzacji w przemyśle węgierskim była już o 42 punkty procentowe wyższa niż w polskim. W 2019 roku na 10 tys pracowników na Węgrzech było już 106 robotów podczas gdy w Polsce jedynie 46.

Różnice w stopniu robotyzacji polskiego przemysłu są jeszcze większe w porównaniu z przemysłem słowackim i czeskim. Oba te kraje osiągnęły średni światowy i poziom robotyzacji

¹² Dane do Raportu IFR pochodzą od sprzedawców robotów. W przypadku gdy dane odnośnie sprzedaży do danej branży czy odnośnie typu robota raportowało mniej niż cztery firmy, informacje o takich transakcjach trafiały do grupy „pozostałe” lub „nieokreślony”.

– Słowacja w 2013r., a Czechy w 2016r. W Polsce natomiast gęstość robotyzacji w 2008 r. była o 61 punktów procentowych niższa niż na świecie, a w 2017 r. różnica ta jeszcze się powiększyła (do 70 punktów procentowych). W 2019 roku gęstość robotyzacji w Polsce była o 59% niższa niż na świecie.

Przy utrzymaniu dotychczasowego tempa zmian, jeśli chodzi o robotyzację produkcji, polski przemysł nie będzie w stanie w ciągu najbliższej dekady osiągnąć poziomów gęstości charakterystycznych dla rynku europejskiego. Oznacza to, że będzie on stawał się coraz mniej konkurencyjny wobec przemysłów z innych krajów Unii Europejskiej¹³.

Korzyści z robotyzacji

Z badania IPiAG¹⁴ wynika, że firmy, które wdrożyły u siebie roboty przemysłowe, w zdecydowanej większości przypadków odnotowały wymierne korzyści ekonomiczne. Najważniejszą i najczęściej występującą korzyścią jest wzrost produkcji, na który wskazało 84% ankietowanych przedsiębiorstw. Spowodowane jest to tym, że robotyzacja procesów produkcyjnych zwiększa moce wytwórcze przedsiębiorstwa. Roboty pracują szybciej i bez przestojów, czego efektem jest wzrost produkcji w zakładzie.

Przedsiębiorcy przyznają również, że robotyzacja przyczynia się do poprawy konkurencyjności przedsiębiorstwa (twierdzi tak 63% ankietowanych). Wzrost konkurencyjności jest spowodowany głównie zwiększeniem mocy produkcyjnych, niższymi kosztami wytwarzania oraz poprawą jakości produkowanych wyrobów. Ponad połowa firm, które zainwestowały w roboty przemysłowe, odnotowała spadek kosztów produkcji. Zautomatyzowanie części produkcji w większości przypadków powoduje, że jednostkowy koszt wytworzenia wyrobów spada, gdyż powstają one szybciej i z wykorzystaniem mniejszych ilości surowca produkcyjnego.

Robotyzacja produkcji pozwala na wzrost poziomu sprzedaży wyrobów (53% firm), a co najmniej na zachowanie dotychczasowego poziomu przychodów (47% firm). Wzrost albo utrzymanie udziału na dynamicznie rozwijających się rynkach często zależy od odpowiedniej jakości i atrakcyjności cenowej produkowanych wyrobów. Wdrożenie robotów znacznie ułatwia oba zadania, czego potwierdzeniem jest m.in. to, że wśród firm biorących udział w badaniu, żadna nie odnotowała spadku popytu na swoje wyroby po robotyzacji produkcji.

Poprawa elastyczności produkcji i jakości wyrobów to kolejne dwie oczywiste korzyści, które przedsiębiorcy odnotowują po instalacji robotów przemysłowych. Instalacja robotów umożliwi firmom szybkie reagowanie na zmieniające się potrzeby rynkowe i dostosowanie asortymentu produkowanych wyrobów. Ponadto, dzięki robotom wyroby te są produkowane z

¹³ *Wpływ robotyzacji na konkurencyjność polskich przedsiębiorstw*. III Edycja, 2019, Instytut Prognoz i Analiz Gospodarczych.

¹⁴ Ibidem.

jednakowo wysoką jakością, a koszt wytworzenia wyrobów spada, gdyż powstają one szybciej i z wykorzystaniem mniejszych ilości surowca produkcyjnego. Należy jednak zauważyć, że w przypadku jednej czwartej przedsiębiorstw efekt niższych kosztów produkcji jeszcze się nie pojawił.

Blisko połowa firm korzystających z robotów przyznaje, że gdyby była w pełni świadoma korzyści, jakie można uzyskać dzięki robotyzacji, to proces ten przeprowadziłaby wcześniej. Potwierdza to powszechne przekonanie, że poziom wiedzy o korzyściach z robotyzacji jest wśród polskich przedsiębiorstw nadal dość niski.

Roboty a zatrudnienie

Zależność między stosowaniem robotów w produkcji przemysłowej a poziomem zatrudnienia jest złożona. Nowe miejsca pracy tworzone dzięki robotyzacji powstają w części w przedsiębiorstwach przemysłowych i w części w sektorze usług, poza tymi przedsiębiorstwami. W przedsiębiorstwach znacząco zmienia się struktura zatrudnionych. W miejsce niektórych likwidowanych stanowisk produkcyjnych powstają nowe miejsca pracy związane z obsługą zwiększonej produkcji (przedstawiciele handlowi, specjaliści od marketingu i logistyki) oraz samych robotów (sterowanie, konserwacja). Saldo efektów robotyzacji dla rynku pracy, prawdopodobnie nie jest zatem ujemne, jeżeli weźmie się pod uwagę wzrost popytu na specjalistów w zawodach związanych z robotyką w całej gospodarce. Specjaliści tacy nie muszą być pracownikami zatrudnionymi bezpośrednio w przedsiębiorstwach przemysłowych wyposażonych w roboty, mogą natomiast być wykorzystywani w elastyczny sposób na zasadach outsourcingu. Chodzi tu przede wszystkim o tzw. integratorów i programistów obsługujących uruchamianie i funkcjonowanie robotów. Popyt na roboty przemysłowe powoduje tworzenie nowych miejsc pracy w jednostkach edukacyjnych i na wyższych uczelniach, instytucjach sektora badań i rozwoju, skierowanych na zwiększanie zastosowań robotów, tworzenie literatury fachowej itd.

Perspektywy postępu robotyzacji w Polsce

Przedsiębiorstwa posiadające roboty mają w zdecydowanej większości pozytywne doświadczenia związane z robotyzacją. Odnoszone dzięki robotyzacji korzyści potwierdzają, że decyzja o jej wprowadzeniu była słuszna. Blisko dwie trzecie firm posiadających roboty przemysłowe przyznaje, że po robotyzacji wzrosła konkurencyjność przedsiębiorstwa i że planują dalsze inwestycje tego typu. Zakupy kolejnych jednostek są zwykle podyktowane koniecznością dalszego zwiększania produktywności zakładu i poprawiania tym samym konkurencyjności przedsiębiorstwa.

Zdecydowana większość firm, które jeszcze nie przeprowadziły robotyzacji produkcji, nie ma również takich planów w przyszłości. Ponad połowa firm nie zastanawiała się jeszcze nad ewentualnym zakupem robotów przemysłowych.

Wyniki badań IPIAG mogą świadczyć, że wśród przedsiębiorców nadal panuje przekonanie, że robotyzacja nie przyniesie im korzyści. Oznacza to, że de facto istnieje duża potrzeba edukacji menedżerów w zakresie efektów ekonomicznych, jakie może przynieść robotyzacja. Nad robotyzacją zastanawia się zaledwie 15% przedsiębiorstw. Aż 26% nie widzi takiej potrzeby. Powodem opisywanego podejścia jest zwykle ogólny brak obiektywnych przesłanek do robotyzacji albo subiektywne przekonanie przedsiębiorców o braku konieczności takiej automatyzacji produkcji, mimo że specyfika produkcji w zakładzie mogłaby taką inwestycję całkowicie uzasadniać.

Z badania przeprowadzonego przez IPIAG wśród firm posiadających roboty wynika, że okres zwrotu z inwestycji w roboty przemysłowe w zdecydowanej większości przypadków nie przekracza dwóch lat, a w co czwartym przedsiębiorstwie zwraca się w okresie krótszym niż jeden rok. Zwrot w okresie dłuższym niż dwa lata występuje zwykle w firmach, w których mogły wyniknąć jakies nieprzewidziane okoliczności bądź zostały popełnione błędy podczas wdrożenia.

Głównym czynnikiem ograniczającym robotyzację wydają się bariery wynikające z niewystarczającej wiedzy w zakresie robotyzacji i przekonanie o braku konieczności inwestowania w roboty przemysłowe. W wielu przypadkach barierą jest też niedostateczna wiedza z korzyści, jakie przynoszą roboty przemysłowe, oraz brak pozytywnych przykładów i wzorców do naśladowania. Jak wynika z raportu Control Engineering¹⁵, wielu przedsiębiorców nie jest nadal świadomych zalet nowoczesnych technologii, w związku z czym trudno jest im samodzielnie odnaleźć tzw. wąskie gardła w procesie produkcyjnym, w których roboty mogłyby odegrać znaczącą rolę.

Według wspomnianego powyżej raportu, użytkownicy robotów dostrzegają poprawę jakości i wydajności produkcji (90%), a także jej większą przewidywalność i możliwość planowania wydajności produkcyjnej zakładu. 30% ankietowanych przedsiębiorców za główne powody zakupu robota wskazało zmniejszenie kosztów pracy (m.in. redukcję kosztów związanych z zatrudnieniem personelu i szkoleniem pracowników), ochronę zdrowia pracowników, możliwość pracy w wymagających aplikacjach (np. w przemyśle spożywczym, trudnych lub szkodliwych warunkach środowiskowych).

Wszyscy analitycy póki co są zgodni odnośnie tego że przedstawienie wiarygodnej prognozy nie jest obecnie możliwe. Nastawienie przedsiębiorców na przyszłość w dużej mierze zależeć będzie od rozwoju pandemii i rozwiązań kierowanych do przedsiębiorców. Te instytucje, które oferują ilościowe wyniki oparte na różnych scenariuszach, zapewniają szeroki zakres liczb, które ujawniają niepewność takich obliczeń. Na przykład VDMA International Business Outlook przy użyciu danych Oxford Economics i Eurostat, obrót maszynami w Polsce spadnie

¹⁵ Robotyka przemysłowa w Polsce, Control Engineering, grudzień 2016.

o 9% do 17% w 2020 r. Ich prognoza obrotów maszynami na 2021 r. mieści się w przedziale + 3% do + 8%. Ze względu na efekt portfela interwał dla robotyki jako jeden określony typ maszyny będą jeszcze większe. Polska gospodarka kwitnie od wielu lat. Tempo wzrostu PKB było powyżej średniej UE wykorzystanie mocy produkcyjnych było wysokie, a bezrobocie niskie. To jest może ta silna pozycja, która sprawia, że Komisja Europejska widzi stosunkowo niewielki wpływ kryzysu koronowego w Polsce.

Potrzeba interwencji

Polski przemysł, mimo systematycznego wzrostu zasobów robotów przemysłowych, rozwija się pod tym względem zbyt wolno. Pozostajemy w tyle, nie tylko za krajami azjatyckimi, ale także za niektórymi krajami Europy Środkowo-Wschodniej.

W związku z tym istnieje pilna potrzeba podjęcia przez państwo aktywnych działań. Robotyzacja procesów wytwórczych jest obecnie nie tyle szansą, co koniecznością przedsiębiorstw przemysłowych. Jednak potrzebna zmiana technologiczna nie zajdzie w sposób dynamiczny, jeśli nie zostanie wsparta działaniami państwa, mającymi na celu przełamanie fundamentalnych barier absorpcji nowych technologii po stronie przedsiębiorstw – w szczególności małych i średnich.

Dla dużej części przedsiębiorców robotyzacja jest nadal słabo rozpoznaną dziedziną, co w praktyce oznacza niską skłonność do podejmowania tego rodzaju inwestycji. Wątpliwości polskich przedsiębiorców znikają wraz z pojawieniem się pierwszych korzyści ekonomicznych z robotyzacji. Znaczący odsetek przedsiębiorstw posiadających roboty przemysłowe planuje zakup kolejnych bądź zastanawia się nad podjęciem takiej decyzji.

Aktualne zmiany otoczenia biznesu wynikające z pandemii koronawirusa mogą znacząco zmienić nastawienie do zmian, robotyzacji i elastyczności produkcji, pojawia się zatem w otoczeniu biznesowym dobry klimat na inwestycje w robotyzację. Dodatkowe wsparcie ze strony polityki fiskalnej może pomóc wykorzystać pojawiającą się okazję do znacznej poprawy efektywności gospodarki.

Zmienia się także sposób postrzegania robotów – coraz rzadziej są one traktowane jako zagrożenie dla miejsc pracy. Wyczerpujące się zasoby siły roboczej spowodowały, że dla wielu zakładów przemysłowych robotyzacja stanowi obecnie jedyny skuteczny środek na trudności związane z niedoborem pracowników na rynku pracy. Doświadczenia firm, które poprawiły swoją konkurencyjność dzięki oparciu produkcji o roboty przemysłowe, jednoznacznie pokazują, że robotyzacja stanowi właściwy kierunek rozwoju.

Budowanie świadomości przedsiębiorców i promowanie korzyści wynikających z robotyzacji przemysłu oraz korzystania z nowoczesnych technologii, a także wspieranie podnoszenia poziomu technologicznego i organizacyjnego firm, z uwzględnieniem procesów

przetwórczych, logistycznych, energetycznych oraz cyfrowej integracji tych procesów, jest zadaniem powstałej w 2019 r. Fundacji Platforma Przemysłu Przyszłości. Mając na uwadze niską świadomość polskich przedsiębiorców co do zalet robotyzacji, upowszechnianie wiedzy o robotach przemysłowych powinno być głównym działaniem ww. fundacji, mogącym przyspieszyć tempo robotyzacji w polskim przemyśle.

Równolegle z funkcjonowaniem FPPP prowadzone jest działanie *Standaryzacja usług Hubów Innowacji Cyfrowych dla wsparcia cyfrowej transformacji przedsiębiorstw* w ramach Programu Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii na lata 2019-2021 pn. Przemysł 4.0. Celem tego programu jest wyłonienie, rozbudowa i uzupełnienie potencjału ośrodków, które posiadają zdolność do pełnienia roli Hubów Innowacji Cyfrowych (*Digital Innovation Hubs*), wypracowanie dobrych praktyk i standaryzacja świadczonych przez nie usług wsparcia przedsiębiorców w zakresie produktowej, usługowej oraz organizacyjnej transformacji, przy wykorzystaniu najnowocześniejszych rozwiązań technologicznych.

Wspomniane powyżej działania są niezwykle potrzebne, ale wymagają uzupełnienia o działania o charakterze fiskalnym, wspierające rozwój robotyki.

Uwarunkowania rozwoju robotyzacji i rola państwa

Niektóre z wiodących państw ustanowiły krajowe strategie wspierania innowacji w dziedzinie robotyki i ich zastosowania. W 2014 r. Japonia postawiła sobie za cel realizację „nowej rewolucji przemysłowej napędzanej przez roboty”, podczas gdy Korea Południowa przyjęła ustawę o inteligentnym rozwoju i promocji robotów.

Niektórzy ze światowych liderów, w szczególności Korea Południowa, Tajwan i Japonia, posiadają również programy publiczne, mające za zadanie pomoc producentom – w szczególności małym i średnim przedsiębiorstwom – w przyjmowaniu zaawansowanych technologii, a niektóre kraje prowadzą aktywną politykę podatkową mającą na celu zachęcanie do stosowania zaawansowanych technologii, w tym robotyki. Przykładowo, w Singapurze firmy mogą w pierwszym roku wliczyć w koszty wszystkie nakłady inwestycyjne na komputery oraz urządzenia do automatyzacji, roboty, a także urządzenia energooszczędne. Korea Południowa zapewnia ulgę podatkową na inwestycje w nowy sprzęt, podczas gdy Japonia i Słowenia zapewniają przyspieszoną amortyzację nowego sprzętu.

W niektórych państwach podobne instrumenty wpisane są w działania na rzecz rozwoju szeroko pojętego Przemysłu 4.0. Np. w Niemczech roboty zajmują ważne miejsce w inicjatywie Przemysł 4.0, która jest wspierana przez rząd, środowisko akademickie i biznes. Budżet inicjatywy, w wysokości ponad 350 mln EUR, jest przeznaczony na wykorzystanie robotyki, sztucznej inteligencji i Internetu rzeczy w zaawansowanej produkcji. Podobne inicjatywy istnieją we Włoszech (Fabryka Przyszłości), we Francji (Fabryka Przyszłości,

udzielanie pożyczek dla MŚP z branży robotyki oraz Robolution Capital – fundusz VC na rzecz robotyki) czy Wielkiej Brytanii (Przemysł Przetwórczy Wysokiej Wartości, robotyka i systemy autonomiczne zidentyfikowane jako jedno z ośmiu wielkich technologii)¹⁶.

Wartość polskiego rynku robotów

Brak jest całościowej próby oszacowania polskiego rynku robotów. W raporcie branżowego portalu Automatyka2b¹⁷ – *Robotyka przemysłowa. Rynek krajowy w 2018 roku* – opublikowanym w październiku 2018 r., oszacowano polski rynek robotów na 260-290 mln zł. Szacunek opierał się na wskazaniach respondentów (dostawców robotów na rynek krajowy). Maksymalne wskazania wyniosły 500-700 mln zł. Raporty z wcześniejszych lat szacowały wartość rynku na poziomie 100 mln zł (raporty z 2012 i 2014 r.) oraz 180-200 mln zł (raport z początku 2016 r.). Wydaje się jednak, biorąc pod uwagę wykonane przez Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii rozeznanie rynku odnośnie cen robotów, że dane te są zaniżone bądź obejmują jedynie ceny samych robotów. Należy bowiem rozróżnić cenę samego robota od ceny tzw. aplikacji zrobotyzowanej, tj. całego zrobotyzowanego stanowiska.

Koszt zakupu robota

Zakup samego robota to część całkowitych kosztów wdrożenia, które obejmują także dobór osprzętu, stworzenie stanowiska pracy oraz instalację. Ramię robota w wersji podstawowej jest przystosowane do zamontowania na nim narzędzi – tzw. peryferiów. Najczęściej używanym osprzętem są różnego rodzaju chwytaki, ale może to być też osprzęt spawalniczy czy dysza malująca, w zależności do czego robot zostanie zastosowany. W skład stanowiska zrobotyzowanego, oprócz samego ramienia robota, mogą wchodzić pozycjonerzy (pozwalające na ustawienie części, którą będzie obrabiał robot w odpowiednim miejscu i pod odpowiednim kątem), dodatkowe maszyny (szlifierki, tokarki oraz inne maszyny CNC¹⁸), a nawet tory do poruszania się robota (jeżeli elementy, nad którymi pracuje robot, są większe niż zasięg jego ramienia). Niezbędnym elementem wszystkich stanowisk są systemy bezpieczeństwa, rozumiane jako odpowiednie wygradzenie, elektrozamki, bariery świetlne oraz inne elementy mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa pracownikom. Robot, podobnie jak i wchodzące w skład zestawu maszyny, musi zostać zaprogramowany. Zrobotyzowane stanowisko pracy musi także zawierać system sterowania, dzięki któremu operator może kontrolować pracę robota i pozycjonerów z jednego miejsca. Ze względu na ilość możliwych zastosowań cena jednostkowa robota przemysłowego może kształtować się bardzo różnie.

¹⁶ K. De Backer, T. DeStefano, C. Menon, J. Ran Suh - *Industrial robotics and the global organization of production*; OECD Science, Technology and Industry Working Papers 2018/03; s. 31; <https://dx.doi.org/10.1787/dd98ff58-en>

¹⁷ <https://automatyka2b.pl/raporty/50146-roboty-przemyslowe-raport-rynek>

¹⁸ Computerized Numerical Control - komputerowe sterowanie urządzeń numerycznych – układ sterowania numerycznego, wyposażony w mikrokomputer, który można dowolnie interaktywnie zaprogramować. Obróbka CNC pozwala na szybkie, precyzyjne i wysoce powtarzalne wykonanie złożonych kształtów.

Na podstawie wykonanego przez Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii badania (zapytanie do firm handlowych oraz producentów robotów) można określić uśrednioną cenę robota oraz aplikacji zrobotyzowanej.

Bez kosztów integracji i uruchomienia cena jednostkowego robota wynosi ok. 200 tys. zł. Przyjęto natomiast, że kompletna inwestycja w zrobotyzowane stanowisko pracy, zawierające w cenie programowanie robota, dodatkowe wyposażenie, wygradzenia bezpieczeństwa, przygotowywanie dokumentacji, integrację oraz certyfikację wynosi średnio ok. 400 tys. zł.